

חנוכת הבת

A Digest of 8 Divrei Torah in Honor of Chanukah
and the Bat Mitzvah of our Daughter Tamar

RABBI EFREM GOLDBERG

Boca Raton Synagogue

Chanukah 5777/2016

© Copyright 2016, by Rabbi Efreim Goldberg &
Boca Raton Synagogue, Boca Raton, Florida

כל הזכויות שמורות
ALL RIGHTS RESERVED

No part of this booklet may be reproduced in any form without
prior permission in writing from the author.

Typesetting & page design by
Kerry Purcell

Table of Contents

Foreword	2
Chanukah and <i>Chinuch</i> : The Holiday of Jewish Education	4
The Holiday of Vision	10
Seeing What is Right Under Your Nose	15
Someone Who Matters	20
Light the Candles and Be Inspired to Light Up the World	24
Find the Bright Spots	27
Are You Crazy Busy? Build More Margin into Your Life	32
בענין הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה בנר חנוכה	36

Foreword

It is with great joy and profound appreciation that I present this digest of Divrei Torah about Chanukah that I have been privileged to deliver and write over the last few years at Boca Raton Synagogue. I have also included a comprehensive outline and sources for a chabura on the nature of the mitzvah to light candles. Together there are eight entries, one for each night of Chanukah.

I want to thank my brother in law, Binyamin Muschel, for his help in editing this digest and all of my writings. His contribution extends well beyond commas and spelling, but to invaluable feedback, further ideas, references and much more. Additionally, I am deeply appreciative to Kerry Purcell for her tremendous graphic design and layout skills in this publication and all that BRS produces.

Chanukah reminds us that when we use one flame to kindle another, it doesn't diminish the first flame whatsoever. That new flame can kindle another and another and continue to light countless new candles. By sharing the original flame, a chain and continuity of light is achieved. Most remarkably, the original flame doesn't give up any of its light in the process.

As the first essay discusses, we learn many lessons of *chinuch*, Jewish education from Chanukah and this is yet one more. Our responsibility as Jewish parents is to kindle a flame in our children who can, and please God will, in turn light the spark in the Jewish soul of their children and so on. Though it takes great energy, effort, resources and time to raise children, our light is not only unchanged and undiminished, when we successfully ignite the spark in the next generation, our flame burns even brighter.

This Chanukah digest is dedicated in honor of the Bat Mitzvah of my daughter Tamar. Yocheved and I are so proud of the young lady and true

Bas Torah Tamar has become. Though only having been lit a relatively short time, her candle contributes so much light to our family, to her friends, and to so many who benefit from her cheerfulness, sensitivity, kindness and love. We pray that Hashem continue to bless her with a neshama that is as pure as the flame of the menorah and that He give us the strength, wisdom and resolve to raise Tamar and all of our precious children with a genuine love of Torah, true *yiras shomayim* and a commitment to illuminate the world with their unique, individual lights.

Without exaggeration, I thank Hashem each and every day for providing me the privilege of serving Him by sharing His Torah, His ideals and His values with my beloved family at Boca Raton Synagogue. Yocheved and I feel beyond grateful to not only have the opportunity to dedicate our lives to *avodas ha'kodesh* in general, but to do it in the greatest community, with amazing people whom we truly love and cherish.

When we share our moments of greatest joy and our experiences of deep sorrow with one another, we become much more than just members of Boca Raton Synagogue, we become the BRS family.

We have enjoyed sharing in so many of your simchas, and we thank you for sharing in ours. May we share many more simchas together and enjoy the nachas of watching our sparks turn into flames and light little sparks of their own.

A freilichen Chanukah!

With great love and appreciation,

Rabbi Efreim Goldberg

Chanukah and Chinuch

The Holiday of Jewish Education

The name of the holiday in which we find ourselves is Chanukah. It is so named because it commemorates the Chanukah, the rededication of the Beis HaMikdash and particularly of the *Mizbeiach*, the centerpiece of the Temple which the Greeks had defiled (Maharsha to Shabbos 21b). All dedications are called *Chanukah* such as *Chanukas hamizbeiach*, *Chanukas hamishkan*, or in contemporary times, when we buy a new home and invite people for a *Chanukas habayis*, a dedication ceremony.

Rav Samson Raphael Hirsch explains the etymology of the name Chanukah as deriving from the same root as the word *chinuch*, to educate. Indeed, Rav Hirsch says, it used to be customary to spend time on Chanukah discussing, strategizing and recommitting to the importance of *chinuch*. We know Jewish education is important, but what connection does it have to Chanukah that they should share a name?

What Is Chinuch?

The Piaseczno Rebbe, Rav Kalonymus Kalman Shapira, defines *chinuch* in the introduction to his incredible *Chovas HaTalmidim*. Based on a Rashi in Bereishis 14:14, he writes,

Chinuch is the initiation of a person or object into the trade or art for which it is destined, as in the education of a youth, the dedication of the altar, or inauguration of a house. The term *chinuch* is appropriate when referring to an innate talent that a person has for a certain art, or when describing the preparation of a house or object for use. It is a special word with specific definition, and it is used to describe the realization of latent potential inherent in a person or object. If we fail to actualize that potential, it will remain concealed forever. Our mission is to be

mechanech, to educate the person so that he will become an accomplished craftsman; to prepare the house so that each room fulfills its intended purpose; or to prepare the instrument so that it performs the function for which it was designed.”

According to the Piaseczno Rebbe, Jewish education and Chanukah share the exact same essence. Both are about dedication, bringing potential into reality, helping a person or a building fulfill the purpose for which it exists, and in both we bring greater light into the world.

Each Child Is a Flame

Rav Samson Raphael Hirsch points out that the basic mitzvah of Chanukah is as the Gemara dictates, *ner ish u'beiso*, the head of the household lights one candle and fulfills the mitzvah for his wife and children. However, says the Gemara, one does the mitzvah in a *mehadrin*, enhanced fashion, if *ner lechol echad v'echad*, each person of the house lights their own.

Rav Hirsch suggests that yes, we can live life “*ner ish ubeiso*,” we light the fire in our own hearts, inspire ourselves and make sure we are warm. But the proper thing to do, the way to accomplish things in a *mehadrin* fashion, is to make sure each person in the home is a burning flame, to inspire children to burn brightly and illuminate the darkness as well.

Reb Shlomo Carlebach writes:

The holiness of children is that they're adding their own light. The holiest house is the house which makes a place for children to have their own light. In Yehuda Macabee's time, a whole generation was lost to Judaism because we didn't make a place for them. When do children feel at home where they live? When their parents know what is special about them. If I live in a house, and nobody knows what's special about me, it's a

hotel. In the hotel, I'm a number. In my house, I have a special place.

The holiness of a Jewish house is that two people and their two specialnesses get together. Out of their two specialnesses comes a little baby who is special and holy.

There is a very strong story: one of the earlier Lubavitcher Rebbes came to a city in Russia. There he saw old hasidim with long beards cleaning the house. He asked them, "What are you doing?" They said to him, "Tonight the holy Toliner Rebbe is coming. We're cleaning the house."

He said to them, "This is beautiful, all of you old people cleaning the house. Where are your children?" They said, "We wouldn't let the children do it. It is such a big honor." He said, "That is why you should let the children do it!" The Rebbe wrote in a letter, "I hope I am wrong, but I doubt very much that their children are still Hasidim."

Chinuch Never Ends

The Gemara continues: *mehadrin min hamehadrin* is to light additional candles each night. In *chinuch*, like in Chanukah, you can't light one candle and think you are done. You can't teach one lesson, share one value, take advantage of one moment and then become complacent. *Chinuch* requires *mosif v'holeich*, to always add on, teach more, share more inspiration, and to continue the conversation of life. Our children never truly graduate the academy of our homes and they never complete the teachings of their parents. We must be *mosif v'holeich*, continue to influence, inspire and motivate them each and every day, never allowing ourselves to feel too tired to transmit a lesson or too exhausted to take advantage of a teachable moment.

On the Way in and on the Way Out

The Gemara continues: *ner Chanukah mitzvah lehanicha al pesach beiso mibachutz*, the proper place for the *menorah* is just outside of the home. The simple understanding is that this placement will allow for the greatest publicizing of the miracle, which is our ultimate goal.

But there is something deeper. We are told the *menorah* goes on the left side so it is opposite the mezuzah and we are thus surrounded by mitzvos. It is strange, however, that we would violate our usual rule of giving deference to the right side in order to be surrounded. Why not light the *menorah* right under the mezuzah and have both on the right? Because right and left aren't absolute directions; they are relative to one's perspective.

In truth, both the mezuzah and menorah are on the "right" side of the door. The mezuzah is on the right when one walks into the home. We take the values that the mezuzah represents and stands for and remind ourselves of the unity of Hashem's existence, about loving Hashem and loving others, and about bringing holiness into our lives as we enter our home.

The *menorah* is on the right side as we exit our homes and head out into the street. There, we, and our children, will encounter foreign values, outside influences, pressures of assimilation, and challenges to our faith. We see the light of the menorah as we head out and remind ourselves of our duty and responsibility to illuminate the world, dispel the darkness, and share the light of Torah.

Reb Shlomo once again puts it so beautifully: "The Chanukah light is by the door. That means that I'm telling my children, 'Even if you walk out the door, the light of this house should go with you.' Eventually, all the children walk out of the house and make their own houses."

The Role of the Kitchen Table in *Chinuch*

The halacha continues that *bizman sakana*, in a time of danger, we bring the menorah inside and put it on the table. I believe that similarly in *chinuch*, when it is a time of danger in which we are losing children to unhealthy behaviors, lack of spirituality or observance and more, we need to bring them into the home and to our tables. Nothing can substitute for the impact of spending time with our children and doing so around the table with discussion, singing, conversation, genuine interest in their lives, sharing of stories and divrei Torah, and a healthy exchange of ideas. Many studies have shown that drug use among teens is inversely proportional to the number of nights the family has dinner around the table together. *Bizman hasakana*, bring the menorah inside and to the table.

Sustain the Flame

The Gemara debates whether *hanacha oseh mitzvah* or *hadlaka oseh mitzvah*. Is the obligation to light the menorah, or rather to place a lit menorah in the proper location? For example, if I light a menorah in the bathroom but then put it outside my home or on my dining room table do I fulfill the mitzvah? The Gemara concludes *hadlakah oseh mitzvah*, the mitzvah is to light, kindle and ignite a flame.

This is our duty with *chinuch*. My good friend Rabbi Avi Schneider points out that it isn't easy to light a match. We have to push it against the surface and press hard. The match encounters friction, but that tension creates a spark and a flame emerges. Now what? If you don't touch the match to something with fuel like a candle or oil, the match will quickly go out and you may even get burned in the process. If you don't sustain the flame, it will disappear in a puff of smoke.

The same is true with our children. Sometimes there is tension and friction in seeking to transmit our values and light a spark. If we break through and succeed, our job is not complete. In fact if we stop there, the

inspiration will not last and will disappear in a cloud of smoke. We must sustain that flame with constant fuel, continued education, love, care, concern, support, inspiration, and encouragement.

Revealing What Was Inside

Lastly, the purpose of the candles is to illuminate the darkness. When we light the menorah, we reveal what was there all along and simply needed a light to shine on it.

In *chinuch*, says the Piasieczno Rebbe, we are just revealing what is latent inside the child all along. We illuminate the way for him or her and allow them to break through and become the people they are meant to be.

Michelangelo put it best when he described his process of sculpting: “In every block of marble I see a statue as plain as though it stood before me, shaped and perfect in attitude and in action. I have only to hew away the rough walls that imprison the lovely apparition to reveal it to the other eyes as mine see it.”

Chanukah – the Holiday of Vision

A husband and wife are getting ready to go to sleep. The wife is ready to close her eyes but her husband is standing and staring at himself in the full-length mirror. “What’s the matter with you?” she says. Come to sleep already.” He turns to her and says, “Look at this, I am so depressed. All I see is a receding hairline, a growing gut, and wrinkles under my eyes and what hair I have left is grey. Tell me something positive, something uplifting so I can go to sleep.” She thinks for a moment and says, “Well the good news is your vision is still 20/20.”

There is a very strong association between Chanukah and the sense of sight, of seeing. *Haneiros halalu kodesh heim, v’ein lanu reshuv l’hishtameish bahem elah lirosam bilvad.* As we sing each night of Chanukah, the candles are sacred; we don’t have permission to benefit from their light but their purpose is simply to be looked at. Moreover, we have a unique halacha on Chanukah. The Talmud tells us – and the Shulchan Aruch records – *ha’roeh mevareich*, one who can’t light for himself or herself and sees the candles of someone else nevertheless makes the second *beracha* of *she’asah nissim la’avosainu*. When I see someone put on tefillin, take a lulav, or blow shofar, I don’t make a *beracha*. Only on Chanukah do I make a *beracha* when seeing someone else do the mitzvah. Why?

The Kedushas Levi, Rav Levi Yitzchak of Berdichov, tells us that Chanukah is the holiday of seeing. The different *moadim* correspond with our different senses. On Purim our hearing is heightened as we listen to the Megillah. On Pesach our sense of taste is sharpened when we eat matzah and marror. On Chanukah, he says, we evaluate our sense of sight, testing how well we see.

Eyes Are a Liability

What kind of seeing are we honing? It is not our physical sense of sight. Indeed, in a sort of paradoxical way, our eyes are a liability. We often feel that “seeing is believing.” If I can perceive and observe it, it is true. If I

can't, it is not real. Following this rule, we run the risk of dismissing and disregarding the most precious truths and realities in our lives. There are ideas, feelings, thoughts and dreams that are authentic and genuine, despite the fact that they can't be seen or observed.

Our Rabbis describe the Greek empire and Hellenist influence as *choshech*, darkness. In expounding on the opening verses of the creation story, the Midrash Rabbah says *choshech al p'nei sehom – zu galus yavan*. Moreover, our Rabbis taught that darkening our eyes was the goal of our Greek oppressors – *shehechshichu einehem shel yisroel*.

Seeing Beyond the Surface

What is the difference between a room that is filled with darkness versus one filled with light? Is there any change to the room itself? Whether the light is on or off in the room, the furniture remains the same, the layout of the room, the placement of the door, and the height of the ceiling are a constant. What, then, is the difference between the light being on or off in my room – just my perception, my ability to identify and see the reality, the truth and that which was right before me all along. Chanukah is about seeing things, people, ideas, and miracles that are really right in front of us, even though we may not be able to visibly see them.

George Orwell once wrote: “To see what is in front of one’s nose needs a constant struggle.” One can live with their eyes open, perfect vision and the light on and still be cloaked in darkness. On the other hand it can be pitch black all around and yet a person can see with complete clarity. The Chashmonaim didn't see their few numbers, weak army, and impossible task. They saw the mighty hand of Hashem, they saw the obligation to fight, and they saw Divine protection that would accompany them.

Chanukah is about lighting the candles and using them to harness our sight, not ophthalmically speaking, but our deep vision of what is true, precious, and dear. When we look at our spouses and children, do we see the amazing blessing of their presence in our lives or do we hear lots of

noise, see rooms that need to be cleaned up, and a messy house? When we face a challenge do we see no way out or an opportunity to further lean on our Creator? There are truths all around us; it is up to us to decide what to look at and how to see.

Lighting Candles in Bergen-Belsen

In her “Hasidic Tales of the Holocaust,” Professor Yaffa Eliach shared the incredible story of Chanukah in Bergen-Belsen:

Chanukah came to Bergen-Belsen. It was time to kindle the Chanukah lights. A jug of oil was not to be found, no candle was in sight, and a *menorah* belonged to the distant past. Instead, a wooden clog, the shoe of one of the inmates, became a *menorah*, strings pulled from a concentration camp uniform, a wick, and the black camp shoe polish, pure oil.

Not far from the heaps of bodies, the living skeletons assembled to participate in the kindling of the Chanukah lights. The Rabbi of Bluzhov lit the first light and chanted the first two blessings in his pleasant voice, and the festive melody was filled with sorrow and pain. When he was about to recite the third blessing, he stopped, turned his head, and looked around as if he were searching for something.

But immediately, he turned his face back to the quivering small lights and in a strong, reassuring, comforting voice, chanted the third blessing: “Blessed are Thou, O Lord, our God, King of the Universe, who has kept us alive, and has preserved us, and enabled us to reach this season.”

Among the people present at the kindling of the light was a Mr. Zamietchkowski, one of the leaders of the Warsaw Bund. He was a clever, sincere person with a passion for discussing matters of religion, faith and truth. As soon as the Rabbi of Bluzhov had finished the ceremony of kindling the lights, Zamiechkowski elbowed his way to the Rabbi and said, “Spira, you are a clever and honest person. I can understand your need to light Chanukah candles in these wretched times. I can even understand the historical note of the second blessing, “Who wrought miracles for our Fathers in days of old, at this season.” But the fact that you recited the third blessing is beyond me. How could you thank G-d and say “Blessed art Thou, O Lord, our God, King of the Universe, who has kept us alive, and hast preserved us, and enabled us to reach this season”? How could you say it when hundreds of dead Jewish bodies are literally lying within the shadows of the Chanukah lights, when thousands of living Jewish skeletons are walking around in camp, and millions more are being massacred? For this you are thankful to God? For this you praise the Lord? This you call “keeping us alive?”

“Zamietchkowski, you are a hundred percent right,” answered the Rabbi. “When I reached the third blessing, I also hesitated and asked myself, what should I do with this blessing? I turned my head in order to ask the Rabbi of Zaner and other distinguished Rabbis who were standing near me if indeed I might recite the blessing. But just as I was turning my head, I noticed that behind me a throng was standing, a large crowd of living Jews, their faces expressing faith, devotion, and deliberation as they were listening to the rite of the kindling of the Chanukah lights.

I said to myself, if God has such a nation that at times like these, when during the lighting of the Chanukah lights they see in front of them the heaps of bodies of their beloved fathers, brothers, and sons, and death is looking from every corner, if despite all that, they stand in thrones and with devotion listening to the Chanukah blessing “Who performed miracles for our Fathers in days of old, at this season”; indeed I was blessed to see such a people with so much faith and fervor, then I am under a special obligation to recite the third blessing.”

Chanukah – Seeing with 20/20 Vision

That night in Bergen-Belsen, Mr. Zamietchkowski only saw what lay before him, dead bodies and terrible suffering. The Rebbe also looked, but he saw another layer of truth that was equally accurate – that there was a gathering of people who maintained incredible faith despite the most horrific circumstances.

As we celebrate Chanukah, let us remember that there are truths all around us not visible to the naked eye. Let us use the light of the Chanukah candles to inspire us to see the truth with clarity and 20/20 vision.

Seeing What is Right Under Our Noses

Don't Forget Where You Came From

“Don't forget where you came from.” It is often said at graduations, it's the title of a country music song, and many successful people include it on their list of the most important things to remember.

And yet, when Yosef HaTzadik ascends to great heights and power in Egypt, he marries, has his first son and seems to violate this critical principle. He names his oldest son Menashe – “*ki nashani Elokim es kol amali v'eis kol beis avi*, God has made me forget all my hardship and my father's entire household.”

What? Yosef HaTzadik, this righteous individual who, when the wife of Potiphar tried to seduce him he triumphed only because he drew strength from the image of his father, is now saying he has forgotten them all? And is grateful for it? How is it possible to be so callous, so crass, so insensitive? Was it a coping mechanism? Was he simply hardened to his new reality and bitter? How is it possible that Yosef, who was so close with his father – who grew up as his *ben zekunim* – could possibly rise to greatness and not only forget about his family but actually name his oldest son “I have forgotten my whole family?”

There are a number of suggestions offered. First of all, it seems to me that if you name your kid “I have forgotten my family” it means one thing – you actually haven't forgotten your family and don't want to. Furthermore, Rav Yitzchak Arama, author of the *Sefer Akeida*, suggests that Yosef doesn't mean to say I have literally forgotten them. What he meant was I have selective memory and have chosen to only look back on my childhood with nostalgia and good will. I have forgotten the animosity, conflict, and enmity and remember only the good times.

Indebted to the Misfortunes as Opportunities

Rav Samson Raphael Hirsch has an altogether different approach. He says the suggestion that Yosef could forget his family is preposterous. “*Nashani*” in this context doesn’t mean to forget. Rather says Rav Hirsch, it means what *noshe* means when it comes to Shmita, to be a creditor.

In other words, Yosef celebrates the birth of his son as he enjoys a position of great prominence in the strongest empire in the world. As he reflects back on what brought him there he says, *ki nashani Elokim es kol amali v’eis kol beis avi*, God has made my misfortunes and my family into creditors. What had seemed until now to be terrible misfortune indeed brought me to this most joyous moment, to the point that I am now deeply indebted to my perceived misfortunes and my family who brought them on.

Yosef had suffered a string of challenges and hardships. He had not only survived but astonishingly now found himself thriving. He could have looked back on the events of his life that led him there in one of two ways. He could have said, woe is me, I can’t believe I was thrown in a pit, sold into slavery, falsely accused, forgotten in prison, and abandoned for all these years by my family. He could have been bitter, hurt, and resentful and concluded that his success and achievements were despite his hardships. Instead, Yosef made the choice to look back at his life and say, I don’t fully understand why I had to endure what I did or why those bad things had to happen to me, but look at me now and the blessings I am privileged to enjoy.

We don’t all merit to ascend to power and wealth the way Yosef did. For many, hardship continues and endures and the light at the end of the tunnel seems as distant as ever. And yet, I believe the Torah’s message is that no matter the circumstance, if we approach life with humility and

gratitude we can identify a blessing in our circumstance, something good that has come out and feel indebted for the positive we enjoy.

See More With One Eye Than With Two

In a great article, *Sight to Behold*, L. Jon Wertheim tells the story of Luis Salazar. A longtime major-league infielder and minor-league coach Salazar had been out of baseball for a year, happily sitting at home in Boca Raton. But in August 2010 he got the itch to return so, with the blessing of Graciela, his wife of 33 years, Salazar sent out his résumé. The Atlanta Braves offered him a job managing their Class-A Carolina League team, the Lynchburg Hillcats.

Salazar joined the Braves for their spring training games in 2011 and was coaching third base one March afternoon. As Wertheim tells it:

Salazar was 55, a former third baseman whose reaction times were not what they once were. No matter. He had no chance. Not with slugger Brian McCann hitting from maybe 60 feet away and the foul ball traveling in excess of 100 miles per hour. The projectile smacked Salazar in his left eye, making a hideous sound and knocking him backward down the dugout steps. He fractured his right arm in the fall, but that was the least of it. He was unconscious, concussed, and blood poured from his nose, mouth and eye, puddling around his head as he lay face down. As a helicopter transported Salazar to an Orlando trauma center, the players struggled to keep it together, not least McCann, who left the game.

Salazar regained consciousness in the hospital that night. He says he saw a white light—“very bright, so bright”—and fell back asleep. He woke up the next day after a surgery, the first of three. “What happened?” he asked his wife. She told him. He nodded.

He went to the bathroom and caught a glimpse of himself in the mirror. Then the gravity set in. “It’s scary when you don’t recognize yourself,” he said. “That’s when I knew how bad it was.”

Doctors first told him the good news. He was alive. And, blessedly, he’d suffered no brain injury. Then, a few days later, the bad news: his left eye was so damaged it would need to be removed.

Six days after he was hit, Salazar’s left eye was surgically removed, his socket suddenly resembling a garage without a car. He conceded, that was “a tough day,” but he was more focused on thanking God that he had come out of the ordeal relatively unscathed. The doctor told him that losing the eye meant only that he couldn’t be a fighter pilot. Otherwise there would be no restrictions. He put a bandage over the eye—beating others to it by making the obligatory Pittsburgh Pirates joke—and went about his business.

When Salazar was finally released from the hospital, he drove the three hours from Orlando to Boca Raton. “I needed to do that for myself,” he said. On April 15 he made his managerial debut in Lynchburg. By this point, his story had generated some media attention—particularly among Braves fans—and a capacity crowd turned out to welcome the new manager. Graciela was in the stands as well. “Just putting on the uniform, going to home plate and handing the lineup card to the umpire,” he said. “That was the best moment of my baseball career.”

During his season managing in Lynchburg, Salazar often spent the duration bus trips returning voicemails from friends. “In a way, I see more now than I did with two eyes,” he said. “I see friends, teammates I haven’t spoken to in 25 years. I notice more

around the ballpark. It's maybe crazy to say, but in some ways it's been a blessing."

Chanukah Candles Illuminate What Is Already All Around Us

We take as a given that the reason we light the Chanukah candles is to see the flames. We tend to assume that the *pirsumei nisa*, the publicizing of the miracle, is achieved by lighting oil and commemorating a miracle from many years ago. But perhaps we are missing the point. Maybe the real purpose is not to see the flame itself but to allow the flame to illuminate the darkness and reveal what is all around us. Perhaps publicizing the miracle is not accomplished through the candle, but rather when we take a moment to consider the trials and tribulations we have been through and yet allow the light to illuminate for us how fortunate and blessed we are nonetheless. The Jewish people's existence after all these years and systematic attempts to eliminate us... we are the miracles. Each one of us has struggled, be it with illness, financial hardship, etc. and yet we are here, we are positive and we are grateful. That is the miracle.

The mitzvah is *ner ish ubeiso*, and perhaps we can suggest homiletically, the mitzvah is to see the candle but more importantly to see *ish*, to see ourselves and how we are here, and to see *beiso*, how fortunate we are to have a spouse, children, a home.

Louis Salazar says he sees more with one eye than he ever saw with two. When we light that menorah, like Yosef we must see beyond what our eyes can perceive and see and appreciate the blessings and the miracles that surround us all along.

Someone Who Matters

Of Selfies and Autographs

I was sitting at the gate, waiting to board a plane, when a man walked right past me. Something about his look and walk made him seem like he was a “somebody.” I didn’t think anything of it until a few minutes later when I noticed that people were beginning to approach him for autographs and then stood in line to take a picture with him.

I asked a fellow passenger sitting near me if he knew who the person was. He said, somewhat incredulously, “You don’t know who that is?! That is Jeremy Wade, the extreme fisherman and host of Discovery Channel’s show ‘River Monsters.’” He jumped up to get in line to take a picture with a celebrity he could put on his Facebook page and thereby prove that he too was a “somebody” by association.

I have a confession to make. For a brief second—and I mean really just a millisecond—I contemplated going over to say hello and get a picture as well. Thankfully, my sanity was immediately restored and I realized, “Why in the world would I take a picture with someone who may be a very nice man, but moments ago I had no idea who he was?”

Celeb4aday

The experience humored me until I boarded the plane. Here I have a second confession to make. I actually read the airline’s American Way magazine and I was glad that I did, because I read an article that substantiated the experience I had just had. The article was about Celeb 4 A Day (celeb4aday.com), a service that offers non-famous people a chance to experience life as a celebrity for a few hours. For a fee, the company arranges to have mock paparazzi follow you around snapping pictures and calling your name as you come out of a restaurant or store.

You probably don't recognize the name Larry Dobrow and it is even less likely that you would recognize his face. He is a writer for American Way who decided to test this company and see if, in fact, having photographers follow him would fool anyone into thinking he is a celebrity. He describes himself as having, "a face best suited for AM radio in rural areas, with skin tone that falls somewhere between pale and translucent... The notion that anyone would buy me as a celebrity seemed comically far-fetched."

He arranged with the company his approximate schedule that morning, but to keep the element of surprise, he didn't know exactly where or when they would descend upon him. He was crossing 44th Street in Manhattan when it happened. "It came in the form of four photographers. They darted out from behind an illegally parked truck and, before my brain registered their presence, positioned their cameras inches from my face. As if this alone wouldn't command my complete attention they affirmed it with a persistent chirp: 'Larry! Hey, Larry' Here, Larry!"

Larry goes on to describe that moments later, people started to ask him for a picture together. In total, he estimates more than 30 people approached him for autographs or pictures simply because they had seen the fake paparazzi snapping away. They had no idea who he was and frankly he wasn't anyone they would likely care about and certainly would never take a picture with. But that didn't matter.

Why are so many people infatuated with the lives of celebrities? Why is our first instinct when seeing someone famous to take a picture with him or her, or to interact at all, given that in reality we are complete strangers to one another? Larry Dobrow suggests, "Being in the presence of 'Someone Who Matters' is emotionally validating" and "a memento of that encounter posted on Facebook is the social currency of our time."

Someone Who Matters

Someone Who Matters. It all comes down to how we define that expression. Does appearing on TV or in movies automatically mean that you matter? Does having great athletic ability translate into being someone who matters? Does having lots of Facebook friends or millions of followers on Twitter or Instagram mean that you matter? What does it mean to matter and doesn't Judaism answer that question differently than pop culture?

The original location prescribed for the *menorah* to be lit on Chanukah is outside of the home, *al pesach beiso mi'bachutz*. Halacha allows for it to be lit inside during what it calls *sha'as sakanah*, times of danger. The Chassam Sofer, Rav Moshe Sofer of Pressburg, who lived 200 years ago, asks, why do we still light inside the home when it is often completely safe to light outside? What exemption are we relying on today?

He explains that the light of the *menorah*, like that of the Menorah in the Temple, symbolizes Torah, and its values, lessons, and teachings. Torah dispels the darkness and illuminates the world with its timeless messages and enduring ideals. The Chassam Sofer explains that in the past, the Jewish home was a pure, pristine, insulated place whose identity and practices were informed by Torah alone. The *menorah* was placed on the outside in order to illuminate the darkness out in the world and to dispel the unwelcomed foreign influences from penetrating into our houses.

Menorah Inside the Home

Today, foreign influences, pop culture and alien values have made their way into our Jewish homes. We subscribe to magazines and newspapers, have smartphones and tablets, TVs, DVD players and DVRs, and web access everywhere. Included in all of these are powerful and destructive images, ideas and temptations. Now that the darkness has come into our homes, says the Chassam Sofer, it is a *sha'as sakana*, not of anti-Semitism, but of assimilation, and therefore, we light the candles inside.

Infatuation with popular culture, obsession with celebrities, and mistaking people who make headlines for people who matter are symptoms of darkness. Our celebrities who truly matter should be great Torah scholars and righteous men and women of impeccable character. We should be obsessed with real heroes like members of the IDF, coordinators of Chesed, and simple *ehrllich* (honest) people who work tirelessly for their families so their children can receive a Jewish education. They don't make headlines and aren't followed around by the paparazzi, but they are leading lives that truly matter and being able to say we know them or having a picture with them should be the social currency of members of a Torah community.

Our children have all heard of LeBron James and they are likely familiar with Oprah, but have we made sure they know the name Rabbi Noach Muroff? A few years ago, Rabbi Muroff purchased a desk on Craigslist for \$150. It wouldn't fit in the spot he had designated for it so he took it apart in order to try to make it smaller. When he lifted off the top, he discovered \$98,000 in cash. With his wife's encouragement, they immediately called the previous owner of the desk, a woman named Patty, to tell her they had found her money. She was speechless and later wrote in a thank you note, "I do not think there are too many people in this world that would have done what you did by calling me." The Muroffs specifically brought their four children with them to return the money the next day, with the goal of teaching them in his words, "the message of honesty and integrity."

Let's teach our children to celebrate people like the Muroffs. Let's inspire them to become tomorrow's celebrities, not by hiring paparazzi or even by becoming famous, but by becoming people who truly matter.

Light the Candles and Be Inspired to Light Up the World

If Tisha B'av or Yom HaShoah represent days that commemorate dying al Kiddush Hashem, sanctifying God's name, Chanukah is the holiday that celebrates *living* al Kiddush Hashem. Overcoming enormous pressure and persecution, the Maccabees refused to abandon their Torah way of life and to assimilate into the culture and religion that surrounded them. While facing persecution and oppression, they not only maintained their values, practice, and identity, but with great courage and resolve, they fought a much greater force both in number and strength, and ultimately triumphed in protecting our right to continue to live al Kiddush Hashem until today.

Illuminate the World

Each night that we light the menorah and seek to literally and figuratively illuminate the world and dispel the darkness, we follow in the Maccabees' footsteps in making a Kiddush Hashem. As we gaze at the Chanukah lights, we are to remember that our mission and mandate as a people and as a community is to be a light unto the nations.

A few years ago, we had the privilege of celebrating Tani Gross's bar mitzvah. Tani's non-Jewish tennis instructor, Eon, was invited to be part of this major milestone in Tani's life and he gladly accepted. He was nervous about attending a synagogue and anxious about how he and his wife would feel. Soon after the Bar Mitzvah, he sent me the following letter describing the experience:

I have to be honest and tell you that I was really nervous about going to a place I have heard so much about. But I had no idea

what to expect. Will I be treated as an outsider? Will people look at me and know that I don't belong? Also what do I wear? Where do I sit? What does Jillian do? What if I do something wrong? As you can see I had lots of question and concerns. Luckily I had a few club members and friends help me out.

Once inside, Gary [Krasna] showed me where to go, what to read, and was my personal guide. Not once throughout the service did I feel like I didn't belong. I was out of my element, and a little lost most of the time. But I can honestly say that I was treated like family. Rabbi Goldberg even worked his way over to me before his sermon and wanted to make sure I was okay. And what a fitting sermon it was. The Rabbi talked about Joseph and how his brothers treated him. They hated him and could not speak a kind word to him. Rabbi Goldberg talked about how we treat people. Just because someone thinks different, looks different or in my case believes in something different, doesn't mean we can't be friends. One day our goal should be to even love that person.

Sunday was the big party and I felt much more comfortable by now. There was dancing and food, and more dancing and more food. Once again as the only two people at the party that were outsiders, you would never know it... So we ate, we danced, we laughed and never felt like anyone was judging us. It was a great night. I am so fortunate and blessed to have been part of Tani's special day.

As I sit here now reflecting on my busy weekend I can't help but feel a little sad that it's all over. What I saw this weekend wasn't just a Bar Mitzvah but rather a strong and loving community. It was a feeling of belonging to something that I really don't. It showed me that the Rabbi was right. We may be different but doesn't mean we can't get along and can't build

better friendships. As Christians and Jews we believe in the same God; we are all God's children and should treat each other in such a way. I would like Rabbi Goldberg to know that his congregation really does "value diversity and celebrate unity."

Make Hashem's Name Great

Rav Wolbe explains that when the Chashmonaim risked their lives to fight a war for the sake of Hashem, they were, in effect, endeavoring to "*make His Name great and holy in the world*" (*Al Hanissim*).

Please God, we hope to never be challenged to have to fight an actual war to make His Name great, but we will face opportunities each day from the way we welcome the "outsider" to shul, to the way we interact at work, the supermarket or the gym.

May the lights of Chanukah inspire us to make His Name great and to light up the world with our actions, each and every day.

Find the Bright Spots

Waving the Lantern

Back in the days before we had electronically controlled gates at railroad crossings at night, when a train was stopped in a business district or residential area, a brakeman would be stationed at the crossing and he would wave a lantern to let oncoming cars know there was a train in their path.

One night in a small community, a train was stopped at a crossing and the brakeman was at his post. It was almost midnight when he saw the headlights of an approaching car. The brakeman waved his lantern but the car kept coming and it crashed into the train. When the dust settled the car got the worst end of it and while there were some scrapes and bruises, luckily no one was seriously injured. Not surprisingly, in a few days the injured parties were contacted by a lawyer and they decided to sue the railroad and the case finally went to trial.

During the trial the brakeman testified that he saw the headlights of the approaching car and he waved his lantern. He further stated, “When I saw that the car was not going to stop I ran up and waved it again.” After the trial was over the railroad’s lawyer complimented the brakeman on his successful performance as a witness. The brakeman said, “Well, I sure am glad that other lawyer didn’t ask me if that lantern was lit.”

This story is a great illustration of how so many of us feel so often. We are frantically waving our lanterns from going to work, taking care of our families, shopping, cooking, cleaning, doing homework, going to doctor appointments, even going to the gym. We are frantically waving our lanterns religiously by going through all of the motions — Shabbos with its demands, rigors and preparations, kashrus with its details and

restrictiveness, davening with a minyan or even without. Some of us are waving our lanterns as husbands or wives and as mothers or fathers.

Are Our Lanterns Lit?

But the fundamental question we often lose sight of is, are our lanterns lit? Is there a fire inside our bellies? Are we energized, excited, creative, enthusiastic and driven? Do we wake up in the morning with determination, inspiration and motivation? Or are we going through the motions, simply mailing it in, totally uninspired, just struggling to get to the end of each day?

Do we feel deep meaning and purpose in our lives that elevates us and carries us past the challenges we face?

Or, are we feeling empty, somewhat hollow, and even guilty that despite having so much blessing, nevertheless there is something missing, something we crave, something we have experienced in the past and long to savor once again?

Feeling Dark

Across cultures and languages, people who feel down or depressed (albeit not clinically) describe feeling in the dark, in a dark mood or dark place or in a dark period. Some feel “dark” because of a broken relationship, others because of professional or financial bumps in the road, still others because they can’t get going spiritually.

It is miserable feeling in a dark mood or place. You want to change it but don’t know how. Cognitively and intellectually you know all the right things, you may have even said them to others, but they aren’t working in picking you up or in getting you energized. You don’t know how to get the spark back, or how to ignite the flame.

The Gemara in Shabbos says that even the candles made from material that are unfit for Shabbos are permissible to be used for Chanukah. The Meor Einayim, R' Menachem Nachum of Chernobyl, explains that we know a candle is a metaphor for a soul: *Ki ner Hashem nishmas adam*, The candle of God is the soul of man. We light a shiva candle and a yahrzeit candle and many are strict not to actively blow out candles because candles represent our soul. The Chernobyler Rebbe explains, when the Gemara tells us that candles that are not fit for Shabbos can be used for Chanukah it is telling us something profound. Even those souls that don't light up on Shabbos, that aren't inspired by Shabbos, can be lit on Chanukah. These souls can be uplifted on Chanukah.

Shehecheshichu einehem shel yisroel — the Syrian Greeks, the Hellenists, sought to put us in a dark place. *Choshech al pnei sehom zeh galus yavan*, the exile we experienced under their oppression is described by our rabbis as darkness. Chanukah carries in it the answer and the energy to get out of the darkness, to bring in the light and to find the enthusiasm, excitement, and drive we are missing.

Write Your Own Story

Mitzvas Chanukah ner ish u'beiso. The mitzvah of Chanukah is to light a candle in your home. The Gemara entertains the following question: *hadlaka oseh mitzvah* or *hanacha oseh mitzvah*, is it the lighting or the placing of the menorah that matters, that counts? If my neighbor lights the candle and I carry it from his home and place it in mine do I fulfill the mitzvah or do I need to light?

We pasken *hadlaka oseh mitzvah*, that one needs to light his own candle. My neighbor's candle can inspire me but if I am going to get going, if I want to fulfill the mitzvah, it is up to me to light my own candle. There is value in seeing someone else's candles. Indeed, this is the one mitzvah where we say *ha'roeh mevareich*, you make a blessing and acknowledge the flame, the inspiration of another. Dr. Tal Ben Shahar shared with us during his visit to BRS that one of the greatest motivators, and far more

effective than reading self-help literature, is to read biographies. See someone else's story. But it isn't enough to be moved or uplifted by it. You need to be inspired by it and write your own story.

Each night of Chanukah we stand at that menorah and, when we strike that match and place it to the candle we should try to see in that flame our soul, our lives, and recognize that putting a fire in our belly is up to us. On Chanukah we ignite the flame and the flame ignites us.

Unlike all other physical entities that are drawn down towards the earth, the dancing flames flicker upwards defying gravity. *Ein lanu reshus l'hishtameis bahem elah lir'osam bilvad*, we gaze at those candles and in them we see our souls that are not satisfied merely being drawn down towards earthly comforts, but rather aspire and long towards something higher, something that is beyond.

But how do we get there? How do we break out of this rut?

Tosafos (Shabbos 21 b) is disturbed by a question on the Chanukah story and the miracle of the oil that lasted eight days. If the *yevanim* entered the Temple and destroyed our holy utensils, why did they leave a small flask of oil? What was it still doing there? Tosafos says *shehaya munach b'chosam b'karka, shelo hesitu hakli*, the small flask was embedded in the ground and the *yevanim* didn't see it or touch it.

In a new book based on the teachings of Reb Shlomo called *The Soul of Chanukah*, a different suggestion is offered. Why didn't the Greeks find that last jar of oil? Reb Shlomo offers that the Greeks did see the jar, but they figured it's such a small bottle, why bother with it? It is so negligible and insignificant it doesn't matter. They did see it but they dismissed it. What they didn't realize is that *u'minosar kankanim, na'aseh nes lashoshanim*, from that which was left over from the bottles, the miracle of Chanukah was birthed.

Find the Bright Spots

Here is the message of Chanukah : We can break out of the darkness by finding the one drop of leftover oil and bring light into our lives and the whole world. In 2010, Chip and Dan Heath wrote a best-selling book titled “Switch: How to Change Things When Change Is Hard.” Their research showed that when people want to change they usually focus on what is broken or what isn’t working, but that this kind of thinking is a big mistake. Through fantastic case studies and examples they show how looking for what they call the “bright spots” and learning from them, nurturing them and expanding upon them is the most effective strategy for significant change. Don’t look at what isn’t working. Find something that *is* working, that is inspiring and exciting and go with it. The Heaths describe that bright spots are so essential: They provide the road map.

Find the droplets of oil in your life and light a bright fire from them. What is working? What does get you excited? Where DO you find meaning? Where have you experienced purpose? Look back for that small *pach shemen* in your life and ignite the flame rather than discard it and dismiss it like the *yevanim* did.

Elah lir’osam bilvad. Look at that flame you lit and light the fire in your belly.

Are You Crazy Busy?

Build More Margin into Your Life

In his article “The ‘Busy’ Trap,” Tim Kreide writes:

If you live in America in the 21st century you’ve probably had to listen to a lot of people tell you how busy they are. It’s become the default response when you ask anyone how they’re doing: “Busy!” “So busy.” “Crazy busy.” It is, pretty obviously, a boast disguised as a complaint. And the stock response is a kind of congratulation: “That’s a good problem to have,” or “Better than the opposite.”

Look around and you’ll notice it isn’t generally people pulling back-to-back shifts in the I.C.U. or commuting by bus to three minimum-wage jobs who tell you how busy they are; what those people are is not busy but tired. Exhausted. Dead on their feet. It’s almost always people whose lamented busyness is purely self-imposed: work and obligations they’ve taken on voluntarily, classes and activities they’ve “encouraged” their kids to participate in. They’re busy because of their own ambition or drive or anxiety, because they’re addicted to busyness and dread what they might have to face in its absence.

Busyness is an epidemic and it is wreaking harm and havoc on our emotional, mental, and physical well-being and compromising our relationships. Activities and experiences we claim to value and prioritize sit on the back burner because of our self-perceived busyness. Hillel warned of this when he taught (Pirkei Avos 2:5), “*al tomar l’chesha’ipaneh eshneh, shema lo tipaneh*, don’t say ‘when I have free time I will learn’, for you may never have free time.” The simple understanding is that we

cannot predict the length of our lives and if we procrastinate and delay we may never in fact get to what we claim are our goals.

However, perhaps Hillel is warning us that the issue is not the unpredictability of the future, but rather just how predictable it is if we can't master our sense of busyness. *Shema lo tipaneh*, perhaps your addiction to busyness will deny you free time to ever do what you say you will someday do.

There is a fascinating law regarding the writing of a Torah scroll. The Talmud (Menachos 29a) mandates that “*kol os she'ein gvil mukaf mei'arbah ruchoseha pesula*. If a letter is not entirely surrounded by parchment on all sides the Torah is invalid.” In other words, if letters run into one another with no break, the Torah is not kosher. Why do the letters' borders matter?

Have you ever read a book whose sentences begin on one edge of the page and extend all the way to the other edge? Books are not published that way because if the entire page is covered in ink, the book is unreadable. Instead, books have margins, white space in the columns and in between paragraphs. The white space not only provides a prettier, more readable layout, but provides the room to absorb, contemplate, and assimilate what is being read.

Rav Kook explains (Shemuot HaRe'iyah IV) that when the medrash describes the Torah as having been given with black fire and white fire, it means the words have meaning, but the blank spaces and margins, the room to absorb, are also critically important. He writes, “We can deepen our understanding of the white and black fires by considering another example of white space in the Torah. Extra space is left blank to separate sections of the Torah. The Sages explained that these separations allowed Moshe to reflect upon and absorb the previous lesson. In other words, the white fire corresponds to the loftier realm of thought and contemplation. The black fire of the letters, on the other hand, is the revelation of intellect

into the realm of language — a contraction and limitation of abstract thought into the more concrete level of speech.”

In his book “Margin: Restoring Emotional, Physical, Financial, and Time Reserves to Overloaded Lives,” Richard Swenson, M.D. writes:

Margin is the space between our loath and our limits. It is the amount allowed beyond that which is needed. It is something held in reserve for contingencies or unanticipated situations. Margin is the gap between rest and exhaustion, the space between breathing freely and suffocating...

If we were equipped with a flashing light to indicate “100 percent full,” we could better gauge our capacities. But we don’t have such an indicator light, and we don’t know when we have overextended until we feel the pain. As a result, many people commit to a 120 percent life and wonder why the burden feels so heavy. It is rare to see a life prescheduled to only 80 percent, leaving a margin for responding to the unexpected that God sends our way.

Perhaps building margin into our lives to think, contemplate, and absorb is also a message of Chanukah. After lighting the menorah, we sing “*ein lanu reshut l’histameish bahem elah lirosam bilvad*, we have no permission to make use of them but only to see them.” It is forbidden to use the light of the Chanukah candles to engage in activity. The power of the Chanukah candles is not that they provide light to increase our busyness. Rather, we are to interrupt our busyness each evening for eight days, sit next to the glowing candles and reflect.

Women have developed a custom not to do work in the home while the candles are burning. The Mishna Berura writes that many men have the custom as well. The light of the menorah reminds us to interrupt the constant activity and to take a break from work to reflect, contemplate

and grow. The crazy busy person never pauses to see the blessing that is before them all along.

When you light the menorah this year, use the mandated idle time basking in its light to make a commitment to break the cycle of busyness and build more margin into your life all year long.

בענין הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה בנר חנוכה

- I. The **גמרא** (Source #1) records a debate about the nature of the mitzvah of **נר חנוכה**. Is the mitzvah **הדלקה**, lighting the candles, or **הנחה**, having lit candles set in the proper place?
- a. **רש"י** (Source #2): If it is **הדלקה** it is based on the **עיקר מצוה** in the **בית המקדש**
 - b. What are the **מנינות נפקא** the practical differences:
 - i. What if you light indoors and then bring it outside to the proper spot?
 - ii. What if you light too early in the proper spot but it is lit once the proper time arrives?
 - iii. What if a **קטן או שוטה או חרש**, those ineligible to fulfill the **מצוה** light and then an adult places the **מנורה** in the proper place?
 - iv. What is the proper **ברכה**?
 1. **רמב"ן** (Source #3) – If in fact the **מצוה** is **הנחה**, the **ברכה** should be **להניח נר של חנוכה**
 - v. Must conditions be perfect at lighting?
 1. **רא"ש** (Source #4) – does there need to be the minimum **שיעור** of oil when lighting or can one light and add oil after?
 2. **רב שטרונבך** (Source #5) – Can one use congealed oil that will only become liquid after being lit?
 3. **שלטי גבורים** (Source #6) – can one light in windy place?
 - a. **רב שלמה קלוגר** – There is a fundamental difference between lighting in the wind

and not having enough oil.
One is an intrinsic, inevitable deficiency and the other extrinsic and uncertain

- b. **רב אשר וויס** (Source #7) – There is no difference and therefore one would not be **יוצא** lighting on a plane when it is forbidden to light there and it will be extinguished.

II. What is the **מחלוקת**?

- a. **בית אפרים** (Source #8) – how is **פירסום הנס** achieved, lighting or lasting?
- If the **מצוה** is **הדלקה**, it is a **חובת הגברא** and the **פירסום** is achieved by the act of lighting.
 - If the **מצוה** is **הנחה**, it is a **חובת החפצא** and the **פירסום** is achieved by having it lit.
- b. **מראה יחזקאל** – What is the primary miracle that Chanukah celebrates?
- If it is that the oil lasted 8 days, the **מצוה** is **הדלקה**
 - If it is the military victory, the **מצוה** is **הנחה**
 - רב זילברשטיין** (Source #9) – this is the gemara's question of **מאי חנוכה**, What is the core miracle – the oil or the military victory?
- c. **כתב סופר** (Source #11) – Why is **חנוכה** 8 days long?
- בית יוסף** (Source #10) if there was enough oil to last one night, **חנוכה** should be 7 days, not 8?
 - If they lit all of the oil the first day and the miracle is that it lasted for 8 days, there really should not have been oil the subsequent days and therefore the **מצוה** **עיקר** is **הדלקה**.

- iii. If they divided the oil into 8 parts, it is not a miracle that they lit each day, but the miracle is that it lasted and so the **מצוה** is **הנחה**.
- iv. **ערוגת הבוסם** (Source #12) – explains the debate about **כבתה זקוק לה**, if the fire went out does it need to be relit, based on the same question of the nature of the miracle with the oil.

III. שיטת הרמב"ם

- a. **שולחן ערוך** (Source #13) – **הדלקה** is the mitzvah, and therefore, if it goes out don't need to relight.
 - i. **ט"ז** – How are the two issues connected?
- b. **טור** (Source #14) – **הדלקה** is the mitzvah, and therefore, one must light in the proper place otherwise people will think personal benefit.
 - i. **ב"ח** – That is not the reason? The reason is because **הדלקה** is the mitzvah so it must be lit in the proper place to be **יוצא**?
- c. **רמב"ם** (Source #15) – in the **בית המקדש** a **זר** could light.
 - i. **מנחת חינוך** (Source #16) – if **הדלקה** is the **מצוה**, how can a **זר** light outside the **היכל** and then bring the **מנורה** in?
 - 1. And it is clear that **הדלקה** is the **מצוה** or else lighting wouldn't be **דוחה שבת**.
- d. **מהר"ם שיק** (Source #17) – The **מנורה** of the **מקדש** and of **חנוכה** are different. With **חנוכה** the **מצוה** is **הדלקה** and then the **מצוה** is complete. If it was lit in the proper place and in the proper way, that is why even if it goes out, one need not re-light it. The two **דינים** are connected. However, the **מנורה** of the **מקדש**, true, the **מצוה** is **הדלקה** but it is not complete at the moment of lighting and must remain lit. If it goes out it must be re-lit, and that is why even a **זר** can light and then move it.

- e. **רב זולטי** (Source #18) – answers our questions based on the **נמוקי יוסף** who explains that **אשו משום חציו** means that one is liable for a fire that spreads and damages because it is traced back to the one who lit it. This doesn't rise to the level of **מלאכה** for **שבת** but does allow one to light in one place and move it since the continued lit fire is as if it is constantly being re-lit by the one who lit it originally.

IV. Deeper meaning of the **הדלקה או הנחה** – מחלוקת

- a. **רב לוי יצחק** (Source #19) – Is the **עיקר** in **עבודת ה'** to light oneself on fire or to be able to do **מצות** even when **בהנחה**

שבת כב: 1.

אכחושי מצוה קשיא קשיא מאי הוי עלה א"ר הונא בריה דרב יהושע חזינא אי הדלקה עושה מצוה מדליקין מנר לגר ואי הנחה עושה מצוה אין מדליקין מנר לגר דאיבעיא להו הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה ת"ש דאמר רבא ה"ה תפוש גר חנוכה ועומד לא עשה ולא כלום שמע מינה הנחה עושה מצוה התם הרואה אומר לצורכו הוא דנקיט לה ת"ש דאמר רבא ה"ה הדלקה בפנים והוציאה לא עשה כלום אא"ב הדלקה עושה מצוה הדלקה במקומו בעינן משום הכי לא עשה כלום אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה אמאי לא עשה ולא כלום התם נמי הרואה הוא אומר לצורכו הוא דאדלקה תא שמע דאמר רבי יהושע בן לוי עשית *שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו למוצ"ש מכבה ומדליקה אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה שפיר אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה האי מכבה ומדליקה מכבה ומגביהה ומניחה^א ומדליקה מיבעי ליה ועוד מרדא מברכינן אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק גר של חנוכה^ב ש"מ הדלקה עושה מצוה ש"מ והשתא דאמרינן הדלקה עושה מצוה^ג הדליקה חרש שוטה וקמן לא עשה ולא כלום ה"אשה ודאי מדליקה דא"ר יהושע בן לוי גשים חייבות בנר חנוכה^ד שאף הן היו באותו הנס: אמר רב ששת

רש"י 2.

מנו: סוף סוף ל"מ"ד כו. דהא לדידיה^א משנגמל לשרגא אסור: אי הדלקה עושה מצוה. אי המנויה של חנוכה מלויה בהלוקה מדליקין כדאשכחן צמטתיה: ואי הנחה עושה מצוה. ועיקר מלואה תליל צהנחה: אין מדליקין מנר לגר. דהדלקה ללו מלויה היא כולי האי: דאיבעיא ליה גרסי. כלומר דהא מילתא כבר איבעיא לן ומפשטא דהיא עינא מיפשטא לן הך: היה תפוש גר חנוכה. מלו משהדליקה עד שכמה: ועומד. ללו דוקא אלא כן לשון הס"ס: צריכו. להשתמש וליכא היכר נסא: בפנים. צמית: והוציאה החוץ. כדאמר לעיל^ב דלרין להניח על פתח ביתו מנחמן: אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה משום הכי לא עשה ולא כלום. דכין דזו היא מלואה לרין שמיעשה מנחמן מיובא:

תלמוד בבלי | עו' והדר - עמוד מס 56 | שבת תלמוד בבלי הדרוס ע"י תכנת אוצר החכמה

למ"ד הנחה עושה מצוה צריך להדליק ולהניח הנר דלוק במקומו, ומברך בשעת הנחה להניח נר של חנוכה, ולפום הכי גרסי' לקמן 46 ומגביהה ומדליקה וחוזר ומניחה מיבעי ליה, ולג' 47 ומגביהה ומניחה וחוזר ומדליקה, ומיהו

רמב"ן שם 3.

חרש שזוטה וקטן לא עשה ולא כלום. אשה ולאי מדליקה דאמר ריב"ל נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו נאותו נס. וכיון דהדלקה עושה מצוה צריך שיהא שמן בנר כדי שיעור קודם הדלקה אבל אם צינך והדליק ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור (א) לא ילא ידי חובתו * :

רא"ש (ב:ז) 4.

תשובות והנהגות (ג:ריח) 5.

והנה בזמן האחרון המציאו שמן קרוש, שלאחר הדלקה נעשה צלול, וצ"ע שהרי הלכה היא הדלקה עושה מצוה ובשעת ההדלקה צ"ל למצוה מן המובחר כל השמן ראוי להדלקה, והיינו בשמן שלח ויש בילה וכאילו כולו דולק וכמבואר בראשונים בסוגיא דהמסתפק מהשמן חייב משום מכבה ע"ש, והכא הרי קרוש ואינו ראוי, ואשר ע"כ בנר שווה או בנר שמן זית קרוש, ההדלקה היא כמה שקרוב בסמוך דוקא ולא בכלול, ולכן לא מועיל למצוה לכתחילה בהידור, ועוד שבנ"ח צריך למצוה מן המובחר דומיא דמקדש וכאן בשעת הדלקה עוד קרוש דהוה כמאכל ואין בו תורת שמן כלל וע"כ יש לצדד בזה, ועוד שבמשנה רפ"ג דטהרות מבואר ששמן קרוש פנים חדשות באו לכאן, ואפילו אם היה השמן טמא נטהר בכך, ועל כן אפילו שלאחר ההדלקה חוזר ונימרת י"ל דאינו חוזר ומתכשר בכך, ועוד שאינו זך שנעשה קרוש רק בהוספת חומר שגורם לכך ואינו דומיא דמקדש, ועכ"פ כשר הוא בכל אופן דלא גרע מנר שווה, אלא שיש לצדד דאינו למצוה מן המובחר כשמן זית, וכמ"ש.

שלטי גבורים 6.

דעת הטור או"ח סי' תרע"ב: לשון ריא"ז (שם אות ג) ואצ"פ שאם כנתה אין זקוק לה צריך לתמ בנר חנוכה שמן כשיעור שמהא דולקת עד כדי מנחה ונראה צעניי שאם הדליקה בפני הרוח וכנתה צריך עוד לחזור ולהדליקה במקום שאין הרוח שהרי הואיל יכולה לעמוד בפני הרוח הרי הוא כמו שלא נתן צה שמן כשיעור: ד' פ"ב דברי הגאונים (שאלתנו סי' טו שאלתנו ג) מותר השמן והפמילות של נר חנוכה אסורים ליהנות

קובץ דרכי הוראה 7. הרב אשר וויס

ב

ולכן אין הכול לכאורה אם המדליק יכבה או צוות המטוס ובשני האופנים לא יצא יד"ח וברכתו לבטלה. (ודבר פלא ראיתי בשו"ת האלף לך שלמה סי' רע"ח שהביא בשם הא"ר דהמדליק במקום רוח לא יצא יד"ח, וחלק עליו וכתב לחלק בין פחות מכשיעור שמן דלא יצא ומקום שהרוח יכבה דיצא כיון דמסיבה צדדית אינו ראוי לדלוק, ולא שת לבו דהלכה זו של הט"ז והמג"א היא ומקורו מפי הראשונים, וצע"ג).

ולכאורה יש להוכיח כשיטה זו ממה דקיי"ל דנר שבת ונר חנוכה נר שבת קודם כמבואר בשבת כ"ג ע"ב ובשו"ע סי' תרע"ח ס"א ואת"ל דיכול לכבות ויצא יד"ח הלא אפשר לקיים שניהם שידליק לשם נ"ח ויכבנו ויחזור וידליק לשם נר שבת, ולכאורה פשוט דאף דאסור להשתמש במותר השמן שבנ"ח מ"מ מותר להדליק בו נר שבת דמעלין בקודש, ועוד דמהני בו תנאי וכיון

הנה אף דקיי"ל בסימן תרע"ג סעיף ב' דכבתה אין זקוק לה, מ"מ כתבו האחרונים דאם כבה את הנר במזיד זקוק לה ואם לא חזר והדליקו לא יצא יד"ח, כ"כ הפמ"ג בא"א ס"ק י"ב, הגינת ורדים בקו' גן המלך שבספרו אות מ"ג והביאו הבאר היטב בס"ק י"א, הגר"י עמדין במור וקציעה, הגרש"ק בספר החיים בסי' תרע"א סק"ד ובשו"ת אבני נזר סי' תק"ג, וא"כ בני"ד כשמדליק ומכבה לא יצא כלל יד"ח בהדלקה זו.

ובני"ד נראה דגרע טפי כיון שידוע שאסור להדליק אש במטוס וגם המדליק יודע שלא יתנו לו להדליק ובהכרח יכבו את הנרות תיכף ומיד הו"ל כמדליק במקום הרוח שאינו ראוי לדלוק, ובה ככר כתב השלט"ג בשם הרי"א דלא יצא וכ"כ הט"ז בס"ק י' והמג"א בס"ק י"ב, ולא מסתבר לחלק בין מקום שהרוח מכבה את הנר למקום שבנ"א יכבוהו כיון שתקנה קבועה היא ואין ספק שיכבוהו,

8. שו"ת בית אפרים
(או"ח ס"ג)

וּנְרָאָה ליישב הכל ומתחלה אבאר מה שלטע"ד להצדיק דברי הסכ"ד דמייחיו מן אחר ק"ש לקודם ק"ש והוא אחר שגבין טעם הפלוגתא אי כבחה זקוק לה אם לא . ונראה דכחה פליגי דמ"ד כבחה אין זקוק לה ס"ל שלא הסיעו מחמתם על האדם רק שימן נכד שמן כשיעור ויוליגוס ועיקר חיובא אהקפאחא דגברא רמי רק להדלק וזכו עמי פירוש הכנס במה שמדליק ושבו לא הוסל עליו חובה שיחא דולק והולך משך חזון השיעור ואף אם כבחה לא איכפת ליה דהיי שכתב יש פירוש הכנס במה שהדליק פחילה נכד שיש בו שמן כשיעור הזה ויש בזה זכר לזמורה משא"כ למ"ד כבחה זקוק לה לא כלחה המזוה במה שהדליק לבד שבחמת הוסל עליו חובה שיחא הכר דלוק כשיעור הזה ולכן כשכבס עליו חובה לחזור ולסדליקו דרך מ"ד ס"ל דגם משך חזון הדלקה היא המזוה להיכר ופירוש הכנס וכן מנזאר בע"ז סי' תרע"ג על מ"ש בש"ע דליקת שיעור כבד קיים מלאו ושבו אין זקוק יותר ע"ש ומ"ד זקוק ס"ל דלא קיים מלאו במה שהדליק לבד שהמלאו זמנה נמכר ג"כ כל משך זמן שיעור ההדלקה וכדכתיבנא (ולעג"ד שפלוגתא זו תלוי במחם הכרכה דלאן מברכין להדליק והב"י הביא השיבולי לקח בשם הירושלמי וזוהו הכרכה על מזוה הדלקה ל"ח והב"ח הביאו ובמג"א כתב דהירושלמי מיידי באחר מדרך וא"א לומר כן למעיין בירושלמי שם אף נלעג"ד דמאן דמברך להדליק סבר כבחה אין זקוק לה רק דאהקפאחא דגברא מונח מחיבה להדליק לבד ותו לא ומאן דסבר על הדלקה ל"ח יש בהמשמע שהמזוה הוא על דליקת הכרות מלד עלמן והוא כל משך שיעור ההדלקה וא"כ אם כבחה זקוק לה) ולפי"ו דברי הסכ"ד נכונים דכיון דמברכין להדליק ט' ע"כ דנקטינן דעיקר חיובא הוא מה שמדליק וזכו לא דהא אם כבחה אין זקוק לה וכיון דבע"ש זמן הדלקה הוא מבע"י ומקיים כמזוה כל להדליק בהדלקה זו ומברך עליו ממילא דהו לא איכפת לן אם כבחה אח"כ דבע"ש כזו זמן ההדלקה מבע"י המזוה בשלימותה כמו בחול בתחלה הלילה וע"ז מייחי שפיר ראייה מדחזיק שמוחד להדליק בשמחה פסולים בע"ש ואם אישא דיימא דאע"ג דבעלמא כבחה אין זקוק לה היינו משום שהדליק בתחלה לילה שהוא זמן חובה משא"כ בע"ש ההדלקה מבע"י אינו רק הכשר מזוה על מה שיחיה דולק אח"כ בלילה ולכן אם כבחה מבע"י וסיפק בידו לחזור ולסדליקו לפי שהוא עדיין קודם ק"ש ר"ד לחזור ולסדליקו ז"א דאם יומא דבמזוה זו תלוי במשך הדלקה לעיני מבע"י עכ"פ חמם על עומך האין הוחד לכחלה להדליק בשמחה פסולים דשמה איבנה במשך ההדלקה מבע"י ולא יוכל להדליק ולא יקיים המזוה כחוקוס (ובגה"ג שלא יוכל להדליק אסור להדליק בו וא"ל דיחיה ממשב איום ז"א דהא יש לו שמן אחר ולמה לא ידליק בזה ועיין בפ"י שכתב ליישב קושית ההוס' פ"פ דברי רש"י שכתב דכסה"ג חשוב איום ולפי מ"ש החוס' קשיא לכו שפיר לפי מ"ש הפ"י גופיה דר"כ ביש לו שמן אחר מיידי וא"כ לא שייך איום דאין יעשה לכחלה להדליק בזה שקרוב שיכנה ולא יוכל לחזור להדליק וכמנזאר מהחוס' דגם ככה"ג שלא יוכל להדליק אח"כ אסור לו להדליק בתחלה ובוז נדחה מ"ש הס"ז דמזו דק"ל אם הדליק בחול משתקע החמם אין זקוק לה כיון שדלק ק"ח בזמן החיוב ה"כ בע"ש אם דלק ק"ח אחר זמן ק"ש כגי בכ"י ואחר ק"ש היו כמו שבת עלמו :

חשוקי חמד 9 (שבת כב)

הדלקת נרות חנוכה או אמירת על הנסים והלל

שאלה אדם הנמצא בכלא ולא יכול לקיים מצות הדלקת נר חנוכה וגם לא לומר על הנסים והלל, כי המקום שם לא נקי, ויכול לשלם שוחד לשר בית הסוהר כדי שישחרר אותו לחצי שעה, או להדלקת נר חנוכה בשקיעה, או למחרת ביום שיוכל לומר על הנסים והלל במה יבחר?

תשובה— דן בזה רבינו שלמה קלוגר (בחכמת שלמה תרפ"ג סעיף א) וכתב: במסכת שבת דף כ"ב ע"ב נאמר: מאי חנוכה? דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון... לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל ובהודאה. ויש כאן ב' דברים לשאול: א. אמאי שואלת הגמרא מאי חנוכה? הרי תנוקות של בית רבן יודעים מה זה חנוכה. והיא מצוה חביבה על עם ישראל משנות דור ודור. ב. למה הברייתא לא מסיימת שצריך להדליק בהם נר, והיא רק מספרת שקבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה. והשיב: שאלת הגמרא היתה מהי עיקר מצות חנוכה, האם הדלקת הנר או שמא ההלל והודאה, ולפי זה יוצא שאם לא יכול לקיים את שניהם יבחר בהלל והודאה שהוא עיקר החנוכה.

ויש להעיר דלפי"ז יצא לדינא שאם כבר הדליק נר חנוכה ונכלא בכלא ונמצא במקום שלא נקי ואינו יכול לברך ולהלל, יצטרך למכור כסותו כדי להשתחרר ובשו"ע לא נאמר דבר זה כי אם כלפי השמן. כמבואר בשו"ע (סימן תרע"א ס"א) צריך ליהזר מאד בהדלקת נרות חנוכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן לנר. ואולי אין זה קשה כל כך כי הוא דבר דלא שכיח לכן לא כתבוהו. (ועיין הליכות שלמה מעדים פרק י"ז ה).

וחזרה: ואיכא למידק למה קצתו שמנה ימים דכיון דשמן שנפך היה צו כדי להדליק לילה אחת ומנאל שלא נעשה הנס אלא בשעשה לילות. וי"ל שחילקו שמן שנפך לשמנה חלקים וכל לילה היו נוהגים צמורה חלק אחד והיה דולק עד הזוקר ומנאל שכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנחנו שמן צמורה המנורה כשיעור נשאר הפך מלא כבחמלה ויכר הנס אף צלילה הראשונה. אי נמי שצליח ראשון נמנו כל השמן צמורה ודלקו כל הלילה ובזוקר מנאל הנרות מלאים שמן וכן כל לילה ולילה ה: [

סור - סוכן שירת דבורה - עמוד סוס 855 ה (סורח תנח - תרצ"ו) ימדי בן אשר (בעל המוריס) הודפס י"י תנת אבר החכמה

שו"ת כתב סופר 11. או"ח ס" קל"ו

ונחזור לדברי סעמנר דכ' כיון דהללקס עומס עולם כבסס ח"י לס ותלרנו כוכנו לעיל, וכך פלונחא נוסס אי הדלקס או סנסס עומס עולם לריכס צילור לסעמיס עומס לפלונחא ז, ר"ל סנס סנ"י רעס סל"י סוכס סקסס סל צלילס רלסוסס ס"י צו כשיעור וליכא נס וס"י דסלקו לנ"י חלקיס ונעסס נס צכל לילס דללק כל הלילס עוד כ' סעססייר כל סעסן צכל לילס, והנס לנ"י רלסון לל ס"י סנס צכל לילס צסדלקס עסרי ס"י עס עסן כדי לסדליק צו אלא עלא ס"י צו כשיעור עסיי דלק וסולך כל סלילס, חסו עענל דע"ד דסכנס עסס עלא סוכסס זקס לל כ"י עיקר זכרון נס עסול דלק וסולך ואין צסדלקס זכרון לנס רק צעסך זען דללקס וס"י רלוי ליסן עסן צנ"ס עסיי דלק כל סלילס, אלא אסר סללס רנל מן סעק ליכא עקסס נס, לכן ננסו סוכסס עיעור עד סחכלס רנל ולס ככנס זקס לל דעיקר זכרון נס עסיי דלק וסולך, וע"ד דללקס עומס עולם ק"ל כס"י עני סל סנ"י דסי נס צכל לילס עסיי נסלר סעסן הלס כדי לסדליק צלילה סלססיס

וגם צלילס סרלסונס כיכר סנס, ח"כ לל ס"י נס עסיי דלק כל סלילס דסל ס"י צו עיעור כ"י, וסנס ס"י עסולר עיס סלפני כדי לסדליק צ, ול"ס ציחר לסע"ס סק"י דללי עסולר עענ צכל לילס לל ס"י עעס סקנ"ס נס י"י עולך ועיקר סנס עסולר עענ כדי לסדליק צו וסיסס צרכס עול"י דלק כל סלילס, ח"כ עיקר סנס צעסס דללקס עסיי י"י עעס וכוון סקנ"ס צכל לילס נס כדי לסחטקס צו ססל סצרכס על סיס, חס עענל על עע"ד דללקס עסס עולם עסולקס ס"י עיקר סנס ועעילל ככנס ח"י לל כ"ל לסקניר ולסעמיס עומס לשנס צעעלל - צסלונחא דללקס או סנס ע"י ונפליגנ"י דכנס זקס לל וסנן:

ערוגת הבוסם 12.

ונראה בסי"ד הא דפליגו אמוראי זר"ש צומה ומדליקין אי כצתה זקוק לה או לא חלי צהק שינוי, דנשכי חקושיי"י הצ"י הכ"ל דאס כינוח דמעיקרא חלקו השמן לשמונה חלקים וע"י כס דלקו כשיעור מולתו אייביקרא הכס לא הי" צומה שה"י להס כדי להדליק דהא חף צלא שום כס הוי"ו להדליק ספיר אלף דלף הי" דולק כשיעור, וממילא עיקר זכר לכס לרי"ך לעשות צומה שיהא דולק כשיעור נשוי"ה אמרי"י כצתה זקוק לה, דאס לא יחזיר וידליקנו אין כאן זכר לכס כלל, ומשאי"כ לאירך שינוי דכתנו מיד כל השמן כלו לחוד הפך וצוקר מולאו שלא חסר מוננו כלום, אס כן גס צהדלקה עלמה הולרכו לכס, דצלא כס לא הי" צו כדי להדליק כלל וממילא י"ל דצהדלקה גרידא סגי לעשות זכר לכס, ושפיר י"ל אי כצתה אין זקוק לה ככ"ל ככון בסי"ד ועפ"יז י"ל פרפרת צשונענא דכצתה צהא דאמורה רצן לשונענא

שולחן ערוך וט"ז 13.

מן אברהם נ"י

איך תרענג הלכות חנוכה

פ"ח מן דוד

רמ"א וכו' כי רפ"ו ס"ד עמ"ס עס : יב אס כנח"י ולא העמיד' נמקיס כרות וכנח"י זקוק לא דהוס כלולו לא נמן גס שמן כשיעור (ז"י כ"ח) ולא יריך (כ"ס) ורלויו להחמיר לחור ולהדליק' ככל ענין ונפרס גע"ס קודם קבלת שבת (ש"ע' ובי"ח) :

תריע"ד כתב המורדני דנגונו להחמיר נרות חסכה וכו' סגי כנ"כ ח"י מהנרות אין ח"ל כנח"י א"ס ח"י כנכס ח"י מהנרות אין להדליק' מהחמירין דל"ן כהל"ן זו מל"ס דק"ל כצתה ל"ן זקוק לה פ"כ שמש דוקא נרות חסכה נכגו להחמיר ולא נרות חמיר' של מל"ס וכו' וכו' מהנרדי שפליטו שמשם פכ"ל ד"מ ח"ל כנמרד' שפליטו שמשם דככל נרות של מל"ס כגו להחמיר וכו' מהנרות חמיר' פיקצין פ"ס וכו' מהנרות ונכ"מ כגזול"ס פ"ס : א דעיקר מל"ס ח"י . (") כלומר דכ"ר ח"י סגי לכל בני כות' להנ"ח

ב * (ח) הדלקה עושה מצוה * לפיכך יב אם כבתה קודם שעבר זמנה אין (י") זקוק לה י (ט) ואפילו כבתה בערב שבת קודם קבלת שבת שעדיין הוא מבעור יום אינו זקוק לה כ וכן אם לאחר שהדליקה בא דחקיה וביבאה אותה בשונג אינו זקוק לה: ב"ב (י) וי"א (י) להחמיר על מל"ס לחמיר * וההל"ק: ח"ן לנד' פ"י"ס (יב"א פ"י מק"ט ה"ו) : ג כ' גר' ש"י (י) חרס שהדליק בו לילה אחת נעשה ישר וכן מדליקין בו לילה אחת אלא לוקח חרשים בכך לילה ואם אין לו אלא ישרן מסויקו בכל לילה באור ונר של מכתבת איצ' חרש ושל זכוכית או של חרס מכוסה דינו כמכתבת :

ד * אין חוששין לפתילות להתליפם עד שתכתוב : תריע"ד שמוחר להדליק מנר לנר וכו' כ טעמים

סימן תרעה

פרט רמזי דינים המבוארים בזה הסימן
[א] יהיה נר מונחת במקומה שלא לשם מצוה והדליקה עשית
שהיתה דולקת כל היום לערב מכבה ומדליקה: הדליקה בפנים
והוציאה לחוץ: או שהדליקה ואוחזה בידו במקומה: [ב] צריך
שיהיו שני כנר קודם שידליק: [ג] מי כשר להדליקה:

חול נר הארת של מזהה כדמכותא
היא (ס) דלון שוקלין כנגד מעשר
שני דיניי וזה עכ"ל ורבינו לא משש
להכיר כי מונחת משום דכיון דעלה
קימחא ממילא משמע דמי קאמר
כולם של מזהה שיכול להדליק מזה
לזה דלאר טובה נמי קאי:
(א) כתוב בתרומת האש (ק)
דאפילו למאן דלאר מדליקין
מנר לגר על ידי קינאס אס יז למוש
שיבנה הקינאס גרות קודם שיעב
לאותו נר מזהה שרובה להדליק
מוזה דלאסור (כ):

א הלבנת הדלקה עושה מצוה ולא הנחה שאם
יהיה מונחת במקומה שלא לשם מצוה חנוכה
מדליקה שם ואין צריך להסירה ולהניחה לשם
מצוה חנוכה הילכך עשית שהיתה דולקת כל
היום לערב מכבה ומדליקה לשם מצוה.

תרעה א הלבנת הדלקה
עושה מצוה ולא הנחה. הכי אסיקנא בגמרא שפדק נמה מדליקין
(כ): "וב"ש הי"בך עשית שהיתה דולקת וכו'. (כ):
אמר רבי יהושע בן לוי עשית שהיתה דולקת ויחלבו כל היום כו'
למולאי שנת מבנה ומדליקה ויפירי רש"י שהדליקה למנוח טובה
מערב שנת למולאי שנת תריך לכמה ולהדליקה למנוח הילול:

וכה נמנכה חנה על ידי זקני
שהיה מדליק גרות לרביס ולכן נקרא
שמו נר כחוב אחד אומר (ה"ה"א ג')
וגר הולד את קרש וכחוב אחד אומר
(ש"א ע 6) קרש בן (אשך וכו')
אכילא וכו' אלא על ידי זקני שהיה
מדליק גרות לרביס נקרא נר ועוד
האריך ומכא דמתנות האפלים הכי
מדליק ואפילו מזהה לרביס הכפר היה
מדליק כהן גרות להאיר לרביס עכ"ל
מהרש"ל. ויזכיר מה כתב בגמרה
שפדק נמה מדליקין (פ"ה לה):
ואיכ"א לתמוה על מה שנהגין
להדליק נר על הדיוט מנר על בית
הכנסת דנעדר דולקין למנוח אסור ואין היסור אלא כסגריך לנטות
כמו שכתב מנחם יוסף הלכות יליות (יב ד"ה נגד) מהו להדליק נר
למנוח או מלמולאי שנת על לילך כשפילה וכו' שרי וזכו העולם אינן
יודעין לתקן ומקלין וכו' למנוח כדן ולהסירן מזה אסור וזה
מוחר. והנהגות שלמן ערוך לעיל טוף סימן קנ"ד (פ"ד) כתב טעם
בגמרא העולם ולא נהירו אלא מנחה זו טעמו הוא: ובת"ב

מהרש"ל (בגמ"ס פ"ה ט) וגר על הדולה לאמר שהדליק עליה כבר עבר מצוה ויכול להדליק ממנה עכ"ל:
תרעה א הלבנת הדלקה עושה מצוה וכו' ע"ד שהרואה אומר וכו'. איכא להקשות דבגמרא הכי איתא שיעב לזה הדלקה
עושה מצוה או הנחה עושה מצוה מה שכתב דלאר רנא הדלקה בפנים והוציאה לא עשה כלום כי אמרת בשלמא הדלקה
עושה מצוה הילכך הדלקה במקומה ענין משום הכי לא עשה כלום אלא כי אמרת הנחה עושה מצוה איתא לא עשה כלום ופריך הכס נמי
עושה מצוה הילכך הדלקה במקומה ענין משום הילכך דמקלין הדלקה עושה מצוה אין תריך לעשותה דהרואה אומר לגרו וכו' להדליקה אלא
העושה אף משום דלמולאי שנת על לילך כשפילה וכו' ולא כד כשר רמז עטמא דהרואה וכו' ולא איתמר אלא למנוח דלאר הנחה עושה מצוה
ובגרמ"ס (פ"ד ה"ט) דקדק בה שכתב הדליק בפנים והוציאו דלק והניחו על פתח כימו לא עשה כלום עד שדליקתו במקומו אחו הכר
ידו ועמד לה עשה כלום שהרואה אומר לגרו וכו' עומד עכ"ל הנה גבי הדליקו בפנים וכו' לא כד עטמא דהרואה אלא לפי שטר
שדליקתו במקומו גם ב"ר"ף (ט: ו) ובגרמ"ס (פ"ד ה"ט) איתא להקשות שטובל כמה דכרי רמז ונראה שיש ענין
מפרשים למולאי דמנחה וקאמר הכס נמי הרואה הוא אומר לגרו הוא דלדלקתו משמע דלא ס"ל הן עטמא דהדלקה במקומה ענין
לגבי הדלקה כשפנים אלא קושטא הוא דלאסור משום דהרואה וכו' ואלתדן מימרא דרבא דלאר היה פסוק נר טובי וכו' דלון
להעמידה אלא משום דהרואה דלא ענין הדלקה עושה מצוה אס כן עטס זה צורך ומוכח טפי ואלתדן דרבא דהדלקה בפנים
נמי משום דהרואה וכו' ולא משום הדלקה במקומה ענין כדק"ס" מעיקרא אלא קימחא לן דלא ענין הדלקה במקומה ונפקא מינה
לענין [נר] של שבת וכל וכו' עוב לית הכו משום פרכומו טעם כדי למוסר להרואה וכו' דמזמור וכו' ההדלקה מחלה ולהניחה אחר
גבי מקומה אלא משום דהרואה דלא ענין הדלקה עושה מצוה אס כן עטס זה צורך ומוכח טפי ואלתדן דרבא דהדלקה בפנים
נמי משום דהרואה וכו' ולא משום הדלקה במקומה ענין כדק"ס" דעושה נמי הדלקה במקומה ענין ולא כד כשר רמז עטמא דהרואה וכו' אלא לאוריי דף לדין שמדליקין בפנים והדלקה במקומה היא אפילו הכי לא עשה כלום
משום דהרואה וכו' אלא שקשה על זה דהיה להם להבא גם הן עטמא דהדלקה במקומה ענין כיון שפיהם הלכה הילכך נראה עיקר
טור (מכון שירת דברה - עמוד מס 668 ה' אר"ח תצה - תרצ') עיקב בן אשר (בשר הטוריים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

וב"ש וכפ' פסוק צריך שידליקנה במקום הנחתה. כלומר אף
על גב דלון הנחה עושה מצוה מכל מקום תריך שידליקנה במקום
הנחה ומדלואיה הם (כ): אמר רב הילכך בפנים והוציאה לא
עשה כלום מפני שהרואה אומר לגרו הוא דלדלקתו וכן אמר מו
רנא (ס) היה תפוס נר טובי לא
עשה כלום משום שפיר שהרואה אומר
לגרו הוא דנקוט לה: מצאתי
כחוב נשם ממרי"י אטבס ז"ל כתב
במנויין יוסף כי פטם אתם לזה בנת
הנשם שהדליקו הנחוב ככלי שאין
מדליקין. כל השנה להאיר שפאזמו
כלי היו גרות מתקוות לגר טובה
ואמר שהדליק המדליק נר טובה
היה מולין התכל פדו להבדיה כלי
להעמידה במקומו המיוחד לו כה
השנה ומימה נר המדליק על
טור (מכון שירת דברה - עמוד מס 668 ה' אר"ח תצה - תרצ') עיקב בן אשר (בשר הטוריים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ומכל מקום צריך שידליקנה במקום הנחתה שאם
הדליקה בפנים והוציאה לחוץ (כ) לא יצא
שהרואה אומר לצרכו הוא מדליקה. וכן אם
מדליקה ראוהו בידו במקומה לא יצא שהרואה
אומר לצרכו הוא אוחזה: ב וכיון שיעיקר
המצוה בשעת ההדלקה צריך שיהא וכו' שיעור
שאם קודם שידליק אבל לא ידליק וכו' שיעור
אחר כך: ג ולא ידליקנה חרש שוטה וקטן (*)
אבל אשה מדלקת שאף היא היתה בנס וחייבת
בה (ג):

ב ו"א ידליקנה חרש שוטה
וקטן. פירושו עלה יעשה שלוחים
להדליק עליו: אב"א אשה
מדליקה. אף להוציא את האיש וכן
כתב הסמ"ק להדיח להלכות מגילה
(המ"ט פ"ד) וזקף על גב דבגמליה אינה
מוציאה את האיש וזקף על פי שנס
לגס היו הנשים מלאות גם שאני
מקראת מגילה דכיו קריאתה התורה
שאני. מוציאה את האיש וכן המנהג
שאניס טומן על אשמו שמדלקת
עליו בנחתו וזקף על פי שהיא עומה
טור (מכון שירת דברה - עמוד מס 668 ה' אר"ח תצה - תרצ') עיקב בן אשר (בשר הטוריים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

רמב"ם 15.
הל" ביאת מקדש

הולכת עציס: ז וכן הדלקת הנרות כשירה בזרים לפיכך
אם הטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן: * והוציאן לחוץ מותר זבין: * השגת הרמב"ם
הרמת הדשן צריכה כהן א"א הפליג בשאמר מותר לזר להדליקן אלא שאם הדליקן כשיזום: *
ואם הרים ישראל לוקה ואינו חייב מיתה אע"פ שאין אחריה עבודה שנאמר עבודת
מתנה עבודת מתנה הוא שתהיה בכהן לברו ואם קרב
לה הזר חייב מיתה. אבל עבודת סלוק אין חייבין עליה
מיתה. [וכן אם דישן מזבח הפנימי והמנורה אינו חייב
מיתה]: * סידר המערכה פורקה וחזור הכהן וסודרה

מנחת חינוך 16.
מצוה צ"ח

וזך כמה שנים הקשימי על דין זה של הר"מ, דאם הוציאן לחוץ מותר זר להדליק, הא צמורה ודאי הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, דאי לאו הכי לא היטה דומה שבת, דאפשר לעשות קודם השבת להדליקה ובשבת יצוה וינחמה, ומצוה להדיא צרטי שבת כ"ז ע"ז ד"ה אי הדלקה עושה מצוה וכו', כדאשכחן צמורה. וזו צבוגיא מצוה דאי הדלקה עושה מצוה הדלקה במקומה צעינן, ואי הדליקה מצפניס והוציאה גבי נר מנוכה לא עשה כלום, עיי"ש, א"כ כיון דמקום המנורה צהיכל, צודאי צריך להדליק במקומה היינו צהיכל, ואלא במקומה לא עשה כלום, ואיך כתבו הר"מ והראש"ד הדלקתן בחוץ כשרה, הא הדלקה במקומה צעינן. ואחר זמן מצוה קושיא זו כספר מעשה רוקח לחכם ספרדי על הר"מ פ"ד מחנוכה

מהר"ם שיק 17.
על תרי"ג מצות

ב) ועיי' במנ"ח שחקה על הרמב"ם שספק דאם הוציא המנורה חוץ להיכל להדליק שם אור אינו פסול ישי"ש בחינוך דייטס שכ' אלא שמתה על הרמב"ם שחרי אמרו בשבת כ"ז הדלקה במקומה בעי' והוא משמחה לה שדלק כור חם הלך להיכל ככר נחמי"ב מיתה ואי הוציאו לחוץ הא הדלקה במקומה בעי' יעל"ד ל"ק לרמב"ם דהא דאמר' הדלקה במקומה בעי' זה דווקא כגד ממכה דקיי"ל דכנתה אין זקוק לה ועיקר סירסוס כגם הוא בשעת הדלקה ודברכה ולכך אמר' דאם הדליק מצפניס והוציאו לחוץ לא יאל וכן נראה מוכח בן מש"פ ס"י תרפ"ג דסיים דהדלקה עושה מצוה ולכך אם כנתה אין זקוק לה וקשה סמו"ז מאי המשך יש זו לזו ולהל"ל סוכר הש"פ דעיקר טעם דהדלקה במקומה משוה דכנתה אינו זקוק אבל אם כל משך הזמן המצוה הוא שחאיר אז גם אם הדליק במקו"א והיחס במקומה יולא ובצמורה קיי"ל דאם כנתה צליה אז ציוס לדעת הרמב"ם כ"ל המצוה שדליקה ולכך ספיר איכ"ל דאילו אי מוציאו לחוץ והדליקה והיחס אח"כ במקומה יולא אלא שכתב"ה הקשה עוד דכתיב מצוה שוד מקרא רישון אוחה לפי ה' ילפי' דצריך שדליקה דווקא צפניס, וזה אפשר ליישב שפמ"ש לפי' דלרמב"ם האי לפי ה' ילפי' מינה שכל הנרות מצוה שזיירו כל היום להשלות נר תמיד וכדכתיב בקרא שרשת אמור ישרוך את הנרות לפי ה' להשלות נר תמיד ח"כ איצטרך האי לפי ה' לנמד שכל הנרות המצוה להאיר תמיד כתיב דכתיב עלתן רבים והנה מוכח ממקרא הווא דכתיב שדליקה לפי ה' אבל כתיב קאי לחיך מ"ד דרך נר המעריבי מצוה להשלות נר תמיד וא"כ האי לפי ה' מיותר ודכתיב מיני' להדליקה צפניס כן נראה י. ואפשר לומר עוד דכתיב קאי רק על הנר המעריבי והרמב"ם קאי על שאר הנרות :

משנת יעב"ץ 18.

והנה כתב רש"י בשבת כ"ב ע"ב ה"ג, אי הדלקה עושה מצוה, אי המצוה של חנוכה חלוייה בהדלקה מדליקין, כדאשכחן במגורא. ולכאורח משמע שבהדלקה המגורא במקדש, הדלקה עושה מצוה. ולפי"ז נמצא דכאם שביר חנוכה הדלקה במקומו צעיק, ואם הדליקה צעיקים והוליאם לא עשה כלום, משום דהדלקה עושה מצוה, כמבואר בשבת כ"ב ע"ב, כך הוא הדין בהדלקה המגורא במקדש, כיון דהדלקה עושה מצוה, אי"ב הדלקה במקומו צעיק, דהיינו צעיקים צהיכל, אצל אס הדליקה בחוץ ואפילו בעזרה לא עשה כלום.

אולם הרמב"ם כתב צעיק מה' צוהה מקדש כ"ז, וכן הדלקה הנרות כשירב צעיקים, לפיכך אס כעיקר הכהן אה הנרות והוליאן לחוץ מותר לר להדליקן. ובהשגות הראב"ד אי"א הפליג כשאמר מותר לר להדליקן, אלא שאס הדליקן כשירות. ועיי' צעיקים וטעמו של רבינו דכיון דלאו עבודה היא, מותרת נמי ערי כמו שחופה שהיא כשירב צעיקים. עכ"פ מבואר בדברי הרמב"ם והראב"ד, שאפי"פ שמקום המגורא ומתחב שחבא דולקת צעיקים צהיכל, מי"מ כשירב הדלקתה גם בחוץ. ועיי' מי"מ מצוה ל"ח שתחב על זכ, הו במגורא ודאי הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, דאי לאו לא היב דוחב שבת, דלפשר לעשות קודם השבת להדליקה ובשבת יגביה ויניחה, ומבואר להדיא צעיקים שבת כ"ב ע"ב ד"ה אי הדלקה עושה מצוה וכו', כדאשכחן במגורא, ואס צהוגיא מבואר דאי הדלקה עושה מצוה, הדלקה במקומה צעיק, ואי הדליקה צעיקים גבי נר חנוכה לא עשה כלום, אי"ב כיון דמקום המגורא צהיכל, צודאי צריך להדליק במקומה היינו צהיכל, ואלא במקומה לא עשה כלום, והאיך כתבו הרמב"ם והראב"ד דהדלקתן בחוץ כשרה, הו הדלקה במקומה צעיק, ע"כ.

וגראה דעפת הרמב"ם והראב"ד, דהנה כתב בעור הלכות חנוכה סי' תרע"ב, הלכתא הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, שאס היחב מונחה במקומה שלא לשם מניח חנוכה מדליקה שם, ואי"ל להסיר ולהניח לשם מניח חנוכה וכו', ומי"מ צריך שידליקנה במקום הנחה, שאס הדליקה צעיקים והוליאם לחוץ לא יאה שכרואה אומר לצרכו הוה מדליקה. ועיי' צ"ח אי"ב להקשות דצנמלא חיבטיא לכו הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה, תי"ש דאמר רבא הדליקה צעיקים והוליאם לא עשה כלום, אי"ב הדלקה עושה מצוה, הדלקה במקומה צעיק מצוה לא עשה כלום, אי"א הנחה עושה מצוה אמת לא עשה כלום.

משנת יעב"ץ עמוד ס"ז 467 א"ח וולטי, יתקב בצלאל בן משה אריה הודפס ע"י חבנת אוצר החכמה

כלום, ופריך החס נמי הרוחא אומר ללרבו הוא דלדלקא, אלמא לנמאי דמסקין דלקבט עושב מלכו, איז לעממא דהרוחא אומר ללרבו הוא דלדלקא, אלמא טעמא כיון משום דהלקב בתקומה צניק, ואיז למה כחז רביו טעמא דהרוחא וכו', ולן איחמד אלן למיד בהנח עשב מלכו. וצנמניס דקדק צה שכחז דלוקו צפניס והולילו לוק והינו על פתח ביתו לן עשב כלום, עד שדלקו במקומו וכו'. הכ נצי דלוקו צפניס וכו', לן כחז טעמא דהרוחא (כמשיכ עשור כ"ה), אלן לפי שצריך שדלקו במקומו. גם צניק וצנמניס וצנמניס איזא להקשות שכולס חבנו דכדי רביו וכו', ועיי' טייטש פ"י תרע"ה סי' א', וצניק וצנמניס וצניק וצניק כ"ה ג"ס.

נמו לכויו כי הפילס למיד אשו משום חיו וכו', אלן מלכו דאחיו הכווא סוגיא כמיד אשו משום ממונו. ושוי משיב צפניס משנת יעבן חרמ סי מ"ו, טייטש). ואיז למאי דמסקין דלקבט עושב מלכו, איז לעממא דהרוחא אומר ללרבו הוא דלדלקא, אלמא טעמא הוא משום דהלקב עשב מלכו, והלקב בתקומה צניק, דכ"י מה שמואלו ומינו על פתח ביתו, אין זה כמלוק מחדש, שכי רלשו הוא משום ממונו, ולן משום חיו. ואלן להלכב דלשו משום חיו, והכי זה כעשה בכל רגע ממשב דלקב מחדש, איז כשדלוק צפניס והולילו לחן ומינו על פתח ביתו, אלמא לן עשב כלום, הלן זה כמלוק מחדש על פתח ביתו, לכן כחז כעור כהעטס הוא משום דהרוחא אומר ללרבו הוא דלדלקא, והינו וגם מה שמינו על פתח ביתו, איז שכי זה כמלוק מחדש, מימ הרוחא אומר שללרבו הוא דלדלקא, כשם שצחולב כשדלק צפניס, הרוחא אומר ללרבו הוא דלדלקא.

אכן נראה, דכ"י הקב הנוק"י כ"ה, כיון דלשו משום חיו הוא כאלו בעשורו צדיו, איז הכי שרינן עם הש"ס לדלוק את הנרות והלקב הולכת ונגמרת צנח, והלן הוא כאלו בעשירי צנח. וכוז נחצור דכן אמנס דמלוק צנח צנח דולוקת צנח, כ"י זה כמלוק צדיו צנח דלשו משום חיו, מימ זה וחור צנח, משום שכל דלקב זו אין חותת מלכב צנח, שכי האדס חיו עושב כלום צנח.

מצתה אפשר לומר צדחת הצנמניס והצניק, שדלקת המנורה במקום שכייר גם צחון, והלן צנמנר דלקב עושב מלכו, ואיז דלקב בתקומה צניק שהיא צפניס צבילג, וחי דלוקב בחון לן עשב כלום, והצניס והצניק כחזו שדלקת המנורה בחון שכייר, והלן דלקב בתקומה צניק. ומלכו, כיון דהלקב המנורה לזו עבדה היא וכשיר צנח, איז יש כדלקת ה"ז קווס מלח דלקת המנורה, אלן שזר אסור לבינום לביגל, משרב הוא מלוק את המנורה בחון צנמנר, אך לאחר שחזירום את המנורה כשכייר לוקב למקומה צבילג, שז כ"י זה כמלוק את המנורה צבילג, שכייר אשו משום חיו, ומלכו שכל רגע שהמנורה דולקת, כ"י זה כמלוק מחדש, ושכי הוא מקוים מלח דלקת המנורה צבילג, וזה פשוט שדלקת המנורה לן שייך לומר שדלוקת אומר ללרבו הוא דלדלקא, שכי הוא כמלוק צנח קודש (עיי' חו"ס חמשה י"ד ע"א) וצנמנר, ועוד דלן שייך לומר שדלוקת אומר ללרבו הוא דלדלקא, אלן צנח חוכב שדלן לפרסומו מיסא, וכיון שיש לומר שללרבו דלקא, איז לן כ"י פרסומו מיסא, משאיכ כדלקת המנורה במקום שבו לן לפרסומו מיסא, אלן המלח הוא עטס דלקת המנורה, איז גם כשדלקת צחון, והחזיר את המנורה כשכייר דולקת לביגל, כ"י זה כמלוק את המנורה צבילג, וכמשי.

רפי זה נמלך צנח חוכב איז שדלקת עושב מלכו, ואס דלוקב משי לן עשב ולן כלום, כמבוער צנח כ"י ע"א, וצנמניס כ"י חוכב פי"ד כ"ה, מימ שדלקו גדול מצפניס והולילו לוק והינו על פתח ביתו, דשכי כ"י דלקב אף שדלקת עושב מלכו, דכיון שדלקו גדול מצפניס, כ"י מיד אשו משום חיו, כ"י זה כעשה בכל רגע ממשב דלקב מחדש, אלן שאין צה אסור בעשירי צנח, משום שאין על הצנמנר זו מלח מלכב, אלן לצני דר חוכב, כ"י לן לרין זוכא חותת מלכב לן דלקת חר, אלן רק ממשב דלקב, וכ"י זה לן ממשב דלקב כשמינו על פתח ביתו, דלשו משום חיו, והכי זה כעשה בכל רגע ממשב דלקב מחדש, ואיז כ"י זה כמלוק דר חוכב על פתח ביתו. ואשר עיב כחז כעור הכעטס שלן ילן כשדלקב צפניס והולילו לחון, מפי שדלוקת אומר ללרבו הוא דלדלקא, והינו כיון שצחולב כשדלקב צפניס הרוחא אומר ללרבו דלוקב איז לן כשמינו על פתח ביתו, איז שכי זה כמלוק מחדש דלשו משום חיו, מימ הרוחא אומר שללרבו כ"י על פתח ביתו, ויכח ממשב דלקב מחדש, כשם שצחולב כשדלקת צפניס, הרוחא אומר ללרבו הוא דלדלקא.

אמנם צדחת הצנמניס לן אפשר לומר כן, שכי כחז צניק מ"י חוכב כ"ה, דר חוכב שדלוקו משי לן עכ"ס לן עשב כלום עד שדלקו מי עבול חו"ס כדלקב, דלוקו מצפניס והולילו לוק והינו על פתח ביתו לן עשב כלום עד שדלקו צניק, לחן כ"י דלוקב, ועוד לן עשב כלום, שדלוקת אומר ללרבו הוא עומד. ומשום מדכ"י כ"ה צנח מ"י חוכב כ"ה, שגני דלוקו צפניס וכו', לן כחז טעמא דהרוחא אומר ללרבו דלוקב, כמשי וכו', אלן כחז טעמא דהרוחא אומר ללרבו לן מתי דלוקו צפניס, והולילו לוק והינו על פתח ביתו, משום שצריך שדלקו במקומו, ואיז כ"י כדלקת המנורה במקום שדלקת עושב מלכו, שלן מתי כדלקב בחון,

אולם צנח כ"י ע"ב חמ"ק, ח"ש דומר רבא דלוקב צפניס והולילו לן עשב כלום, איז כ"י דלקב עושב מלכו דלקב בתקומו צניק וכו', אלמא לנמאי דמסקין דלקב עושב מלכו, איז לעממא דהרוחא אומר ללרבו הוא דלדלקא, אלמא טעמא הוא משום דהלקב בתקומה צניק, ומלכו דחי סוגיא אחיו כמיד אשו משום ממונו, (כ"י צנח כחוס' סבדורין מ"י מ"א ד"ה סוף, הא דמק צניק דחולין נפלה כסין מידו ותתה שחיתו פסולה, ודיוק טעמא דנפלה הא הפילס שכייר וכו', קב נפלה

משתתף יעבץ עמוד 488 א"ח וולטי, יעקב צבילג בן מר אריה חודס ע"י חב"ת אורזר החכמה

ולכחירוב כשהיא לוקה לביכל, שהרי הדלקה במקומה צעיק.

וגראה דנעתה הרמב"ם ודוברו כמש"כ המנוקד ויסק צפרק כיצד כרגל היכל, דהא דמיתר להדליק את הכרות צפרז שנת והדלקתה הולגה וגמרתה בשנת, והלא אשו משום חלו, וכרי זכ כאילו הצעירי הוא בעלמא בשנת, אלא דאשו משום חלו הוא, בשעשה שילא הוה מתחת ידו, צאורה שעה נעשה הכל, ולא חשבונו לוב מעשה ומכאן ולכבא, וכן כדון לענין שנת דרי אחתיל מערז שנת אחתיל וכמאן דלאגמריה צידים בבכחו עידנא דלית ציה איסור חשי, ע"כ. ולפי"ז נגזר חומרה בשדליק צפנים, גם אם כתיילו לתון והכחו על פתח ציהו כשהיא דולקת, און זכ כאילו עשה את ההדלקה מהדש כשהיחמו על פתח ציהו, דאשו משום חלו, כיון שכלל הוא צאשו משום חלו, שצאורה שעה שדליק נעשה הכל, וכמאן דלאגמריה צידים בבכחו עידנא שדליק, מטריה לא מחייב מה שדולק בחון על פתח ציהו, שהרי מעשה הדלקה נעשה צפנים, ולא עשה כלום עד שדולקו במקומו.

צבוקר הוא מדליק נר שצכה, ועי' צבי"מ ולחיי"מ שם, וא"כ צריך קרא שדושה שנת.

וכן הו' הדבא הרמב"ם שם את דברי רש"י בשנת כ"ב ע"כ, אי הדלקה עושה מזה, אי המורה של מוכרס חלוייה בהדלקה מדליקין, כדאשכחן בממורה. וכ"כ צבי"מ סי' הרש"י סק"א, הדלקה עושה מזה, פירש"י דומיא דמורה. וביינו דנגזר חומרה הדלקה עושה מזה, כדאשכחן בממורה והדלקה עושה מזה. אולם כנגד כתב שם הפרי מגדים במשפלות, שאין ראייה מדברי רש"י, דהא דכתב כדאשכחן בממורה, היינו לענין שמדליקין מנר לנר, ולא כדאשכחן ש לומר שהדלקה עושה מזה, ועי' בשערי חצוצה שם סי' הרש"י סק"א.

ה

והנה העי"ז סי' הרש"י סק"א הי"ל כתב, הדלקה עושה מזה, פירש"י דומיא דמורה, וא"כ לא שייך בן נגזר של שנת, ומס"י רס"ג. ושע"ז הוא שכוונתו לדברי הרמ"א הלכות שנת סי' רס"ג סי', וצריך להניח הגרות במקום שמדליקין, ולא להדליק במקום זכ ולכתיב במקום אחר. ועי' מג"א סי"ק כ"ג, ולא להדליק וכו', כיומנר שאינו ניכר שדליק לכבוד שנת וכו', ובמדברי מפרש הפסעם הדלקה במקומו צעיק וכו', דקיי"ל הדלקה עושה מזה וכו', עיי"ש.

אמנם הפ"ז כתב דנגזר שנת אין הדלקה עושה מזה, ועי' צפ"י מגדים במשפלות שם שבער על דבריו, דמדמברכינן להדליק נר על שנת, ש"מ דהדלקה עושה מזה, כדאיתא בשנת כ"ב ע"א, ועוד מדקא מדברין וכו', להדליק נר על המוכה, ש"מ הדלקה עושה מזה.

והנה הפ"י הובעש שכתב ח"ל, לנאורה נראה דנגזר על שנת דעלמא דמברכינן נמי להדליק נר על שנת, היינו נמי משום דהדלקה עושה מזה, וא"כ לפי"ז בשע"ז שדולקת משי"ש צעוד היום גדול, הו"ב צריך לכבחה ולהדליקה כשהגיע זמן הדלקה, כדאמרינן הכא לענין נר חנוכה, ומלשון הפוסקים לא משמע בן, ארדיכא משמע להיפוך דאף שדליק צעוד היום גדול, אפי"ה יכול לברך אח"כ בזמנה. (דבריו י"ע מדברי הרמ"א כי שנת סי' רס"ג סעי' ד', והא הו"ב כגזר דולק מצעוד היום גדול, יבגזר ויחזור וידליקו לנגזר שנת), ונראה לי דלא שייך בן מילתא דהדלקה עושה מזה או הגומה עושה מזה, אלא נגזר חומרה לחוד שאינה עשויה לאורה וכו', ומשי"ב אי איתא דכבחה עושה מזה הו"ב צריך לברך להניח נר על חומרה, או ועוד על נר חומרה, משא"כ נגזר שנת וי"ע דשיקר מלומד לאורה משום שלום ציהו, אי"כ לבריש יש לברך להדליק ולא להניח, כיון שאין האור אלא ע"י הדלקה, ע"כ.

עכ"פ מוצא דבריו העי"ז והפ"י שנגזר שנת אין הדלקה עושה מזה, אלא עיקר המורה הוא ששייך לו נר דולק בשנת, ולגארה י"ע הלא איתא בשנת כ"ב ע"כ. חינוך ונגזר שלא יקדים ושלל יאחר. ופירש"י שלא יקדים, דלא מייבחרה שיהא של שנת. והלא גם שלא מייבחרה שיהא של שנת, מימא הוא מקיים מזה נר שנת, שהרי יש לו נר

אולם בהדלקה הממורה במקדש, כתב הרמב"ם כשהי"ה גם כשהדליקה בחון, והלא הדלקה במקומו צעיק. ונראה דכתיב דביתו חיים כליו צפ"ב מה ציאה מקדש כ"ז דנעתה הרמב"ם דס"ל דכל עיקר בן מילתא דהדלקה הגרות אין המורה בעלמא נעשה בהדלקה, כי אם דשיקר מלומד הוא שייכו הגרות דולקוס חמוד, וצוה שהגרות דולקוס כוה דכוה יסוד קיום מזה ז', וע"כ הדלקה הגרות אינה כלל עבודה, דיון עבודה חלובה רק על פלס המעשה, וצמקוס בעלמא נעשה הוא כהער דין קיומה, משא"כ בהדלקה דמעשה ההדלקה אינו מוסף כלל כהכשר דין קיומה, ע"כ לא עובד הוא, ע"כ. ולפי"ז בהדלקה הממורה צלמח אין הדלקה עושה מזה, שהרי המורה היא לא עשה מעשה ההדלקה, אלא המורה היא שיהיו הגרות דולקוס חמוד, ויש צוה נפישמ לדיומא שבהדלקה הממורה לא רק ז' כשר דלאו עבודה היא אלא שגם חשי"ו כשרים להדליק את הממורה, שהרי נגזר חומרה אחריון בשנת כ"ב ע"א, והשתא דאמרינן הדלקה עושה מזה, הדליקה חשי"ו לא עשה ולא כלל, וא"כ בהדלקה הממורה שאין הדלקה עושה מזה, אם הדליקה חשי"ו שפיר כוה הדלקה. (ש"ב ראוהי בחצוי"א על הרמב"ם כי ציאה מקדש פי"ב כ"ז), שמגזר לומר שדליקה הממורה דלאו עבודה היא, עיקר המורה היא שיהא דולק, ואפילו הדליקה קוף כשר, עיי"ש.)

ולפי זכ פסוק הוא דעה הרמב"ם שמדליקין את הממורה בחון, כיון שאין הדלקה עושה מזה בממורה, אי"כ לא צעיק הדלקה במקומו, אלא קיום מילתא הוא כשמגמלינן את הממורה צפנים במקומו והיא דולקת. והא דכוכיה המייח מזה י"ח הי"ל, דבממורה דדאי הדלקה עושה מזה ולא הכוה, דאי לאו הכי לא הו"ב דזכה שנת, דאפשר לשפוח קודם כשנת להדליקה, ובצנעה יגביח ויניחנה. אמנם דבריו אינם מוכרחים כלל, שהרי שיעת הרמב"ם היא צפ"ב מה חמודים ומוספין הי"ב, שגם

משנת יעב"ז עמוד מס 469 א"ח"ז ור"ט, יעב"ז בבבלי בן משה אריה חודש ע"י חב"ת ארז החכמה

קדושת לוי 19.

הדלקה עושה מצוה וכי הנחה עושה מצוה

הנה ידוע, שעיקר עבודת האדם בתפלה ובתורה ובמצוה להתלהב נפשו ולבו לה' באהבה ותשוקה נפלאה על ידי התבוננות בגדלות ה' בהעמקת הדעת, או תתלהב נפשו לה' בעריבות מתיקות ירידות כו', וכמו שידוע בענין שמחה של מצוה שהעיקר לעשות כל מצוה ומצוה באהבה ותשוקה גדולה ובהתלהבות עצומה, וזהו פירוש הברכה ברוך אתה ה' וכי להדליק וכי, שאנו מברכים ומשכחים לה' אשר בחר בנו לעם סגולתו לעשות מצותיו בהדלקה ובהתלהבות עצומה כשלהבת העולה מאליה, אמנם לפעמים כאשר נתטמטט לבו ושכלו של אדם אשר אי אפשר לו לעשות המצוה בהתלהבות ותשוקה, כשביל זה לא ימנע חס ושלום מלעשות המצוה, אלא יעשה המצוה כהנחה גם בלי התלהבות.

ובזה מובן הפלוגתא שבין שני מאן דאמרי חד אמר הדלקה עושה מצוה וחד אמר הנחה עושה מצוה, ובאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים מר אמר חדא כו' ולא פליגא, כי מאן דאמר הדלקה עושה מצוה, פירוש שלכתחלה צריך האדם לעשות המצוה בהדלקה ובהתלהבות בתשוקה נפלאה, ומר אמר הנחה עושה מצוה פירוש, לפעמים כאשר נופל ממדרגתו ואין לו מוחין דגדלות, לא ימנע מלעשות המצוה חס ושלום אלא יעשה כהנחה פירוש גם בלי התלהבות. וזה כונת חכמינו ז"ל מאן דאמר הדלקה עושה מצוה סבר כבתה זקוק לה, פירוש כי לכתחלה כאשר האדם שאין לו התלהבות, צריך לייגע מוחו ושכלו להתבונן בגדולות הכורא ברוך הוא, ועל ידי זה תתלהב נפשו לה' ויעשה המצוה בהדלקה ובהתלהבות, ומאן דאמר הנחה עושה מצוה סבר כבתה אינו זקוק, פירוש כאשר נופל ממדרגתו ואי אפשר לו בשום אופן לעשות בהתלהבות ובהדלקה אינו זקוק לה, פירוש שבביל זה לא ימנע את עצמו מלעשות המצוה חס ושלום, אלא יעשה כהנחה גם בלי התלהבות.

(קדושת לוי, לחנוכה)

Hahn Judaic Campus • 7900 Montoya Circle N. Boca Raton, Florida 33433-4912
(561) 394-0394 • fax (561) 394-0180 • www.brsonline.org • officebrsonline.org